

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Diplomová práce

TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU A ZDRAVÍ
SPÁCHANÉ NEDBALOSTNÍM ZAVINĚNÍM

Petra Chejlová

Vedoucí práce: JUDr. Eduard Wipplinger

Plzeň 2019

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni, říjen 2019

Petra Chejlavová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce JUDr. Eduardu Wipplingerovi za jeho vedení, odborné rady a připomínky při psaní této práce a celé své rodině, která mě při studiu podporovala, zejména své milované babičce Evě Chejlové.

Obsah

ÚVOD	1
1. SKUTKOVÁ PODSTATA A JEJÍ ZNAKY	2
1.1. SKUTKOVÁ PODSTATA JAKO ZNAK TRESTNÉHO ČINU	2
1.2. OBJEKT TRESTNÉHO ČINU A JEHO TRŽDĚNÍ	4
1.3. OBJEKTIVNÍ STRÁNKA TRESTNÉHO ČINU A JEJÍ ZNAKY	6
1.4. SUBJEKT TRESTNÉHO ČINU A JEHO DĚLENÍ	8
1.5. SUBJEKTIVNÍ STRÁNKA TRESTNÉHO ČINU	9
2. ZAVINĚNÍ V TRESTNÍM PRÁVU	12
2.1. SLOŽKY ZAVINĚNÍ	12
2.2. FORMY ZAVINĚNÍ – ÚMYSL A NEDBALOST	13
2.2.1. <i>Míra opatrnosti</i>	16
2.2.2. <i>Hrubá nedbalost</i>	17
2.3. ZAVINĚNÍ Z HLEDISKA DOKAZOVÁNÍ	18
3. NEDBALOST Z HLEDISKA HISTORICKÉHO POJETÍ	20
3.1. PRÁVNÍ ÚPRAVA NEDBALOSTI DO KONCE 19. STOLETÍ	20
3.2. PRÁVNÍ ÚPRAVA NEDBALOSTI VE 20. STOLETÍ	22
4. JEDNOTLIVÉ SKUTKOVÉ PODSTATY TRESTNÝCH ČINŮ PROTI ŽIVOTU A ZDRAVÍ SPÁCHANÉ NEDBALOSTNÍM JEDNÁNÍM	24
4.1. TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU A ZDRAVÍ OBECNĚ	24
4.2. TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU – USMRCENÍ Z NEDBALOSTI	28
4.3. TRESTNÉ ČINY PROTI ZDRAVÍ	31
4.3.1. <i>Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti</i>	32
4.3.2. <i>Ublížení na zdraví z nedbalosti</i>	33
4.4. TRESTNÉ ČINY OHROŽUJÍCÍ ŽIVOT NEBO ZDRAVÍ	34
4.4.1. <i>Šíření nakažlivé nemoci z nedbalosti</i>	34
4.4.2. <i>Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti</i>	36
5. NEDBALOSTNÍ ZAVINĚNÍ VE SVĚTLE JUDIKATURY	39
6. KOMPARACE SE ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU	43
6.1. KOMPARACE SE SLOVENSKOU PRÁVNÍ ÚPRAVOU	43
6.2. KOMPARACE S NĚMECKOU PRÁVNÍ ÚPRAVOU	44
6.3. KOMPARACE S BRITSKOU PRÁVNÍ ÚPRAVOU	45
7. ÚVAHY DE LEGE FERENDA	47
ZÁVĚR	48
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	50
ODBORNÁ LITERATURA A ODBORNÉ ČLÁNKY	50
JUDIKATURA	50

Úvod

Pro mou diplomovou práci jsem si vybrala téma trestných činů proti životu a zdraví spáchaných nedbalostním zaviněním. Téma jsem si zvolila, protože trestné činy proti životu a zdraví jsou v dnešní době pro společnost těmi nejvíce závažnými a proto bych byla ráda, aby má práce posloužila jako obecný a srozumitelný přehled i pro ty, kteří se v oboru trestního práva nepohybují a mohli tak otázku těchto trestných činů a jejich zavinění ve formě nedbalosti snadno pochopit. V mé diplomové práci se zpočátku zaměřím na obecný výklad, který se týká skutkových podstat trestných činů a jejich znaků. Nejpodrobněji se v mé diplomové práci budu věnovat otázce zavinění z toho důvodu, že si myslím, že právě otázka forem zavinění může být problematická, v jedné kapitole bych ráda nastínila i problematiku nedbalostního zavinění v české historii. Dále se podrobně zaměřím na kapitolu skutkových podstat jednotlivých trestných činů proti životu a zdraví, kde se podrobně budu jednotlivým přečinům věnovat. V jedné z kapitol bych poukázala na několik příkladů z judikatury, která se týká trestných činů proti životu a zdraví. V neposlední řadě bych vyjádřila svůj vlastní názor ohledně této problematiky.

1. Skutková podstata a její znaky

1.1. Skutková podstata jako znak trestného činu

Nejprve, než přistoupíme k samotnému výkladu skutkové podstaty a posléze k samotnému meritu práce, je důležité nastínit jeden z nejzákladnějších pojmů nejen této práce, ale také trestního práva jako takového, a to pojem „trestný čin“. Trestné činy dělíme na zločiny a přečiny, kdy obě skupiny pro společnost představují škodlivé jednání.¹ V českém trestním právu je trestným činem pouze takový čin, jehož znaky jsou vymezeny v zákoně.² Dřívější úprava trestního zákona z roku 1961 na trestný čin nahlížela především z formálně-materiálního hlediska. Trestný čin byl dříve tvořen dvěma znaky, a to znakem materiálním, za který byla považována nebezpečnost činu pro společnost, a druhým znakem byly znaky formální.³ Dřívější definici bychom našli v ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., *trestní zákon*:

„(1) Trestným činem je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně.“⁴

Současná definice je od té původní odlišná především vzhledem k tomu, že došlo k upuštění od formálně-materiálního pojetí trestného činu a zůstalo pouze hledisko formální. Tato změna velmi ovlivnila charakter stávající kodifikace trestního práva. Podle nynější právní úpravy charakterizuje trestný čin několik znaků, a to protiprávnost, skutková podstata trestného činu neboli souhrn typových znaků a obecné požadavky na subjekt, přičemž jednotlivé požadavky rozlišujeme podle toho, zda se jedná o fyzické osoby či právnické osoby.⁵ Definici trestného činu nalezneme v ustanovení § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TrZ“):

„(1) Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vyžaduje znaky uvedené v takovém zákoně.“

(2) K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“⁶

¹ GERLOCH A., *Teorie práva*. 7. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s. 180.

² CHMELÍK J.; NOVOTNÝ F.; STOČESOVÁ S. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 68.

³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 89.

⁴ § 3 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., *trestní zákon*.

⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 91.

⁶ § 13 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů.

Současný trestní zákoník dělí trestné činy na přečiny a zločiny, je tedy založen na bipartici,⁷ ačkoliv před přijetím současného trestního zákoníku existovala pouze monopartice, a v historii bychom dokonce mohli nalézt i tzv. tripartici, kam se řadily navíc také přestupky. Ačkoliv je trestný čin základní pojem, není to jediný pojem trestního práva, který vyjadřuje jednání, kterým byla naplněna skutková podstata trestného činu, jelikož § 6 odst. 1, 2 zákona č. 218/2003 Sb., *o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*, ve znění pozdějších předpisů, stanovuje, že:

„(1) *Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá provinění.*

(2) *Nestanoví-li tento zákon jinak, platí pro posouzení provinění spáchaného mladistvým trestní zákoník.*“⁸

V případě, kdy dojde k zákonnému označení daného jednání jako trestného činu, je nezbytné, aby v zákoně byly popsány jeho typové znaky, tedy aby byla naplněna skutková podstata trestného činu. Skutkovou podstatou rozumíme souhrn typových znaků trestného činu určitého druhu, díky kterým můžeme od sebe jednotlivé trestné činy či skupiny trestných činů odlišit. Je nutné, aby skutková podstata tedy byla formulována dostatečně jasně, přesně a jednoznačně. Skutková podstata je charakterizována jako souhrn typových znaků trestného činu charakterizovaného danou skutkovou podstatu, přičemž ty vyjadřují jeho typovou škodlivost pro společnost a zároveň jednotlivé trestné činy vzájemně mezi sebou odlišují. Podle staršího vymezení můžeme také skutkovou podstatu trestného činu definovat jako souhrn obligatorních a fakultativních znaků, jelikož každá skutková podstata trestného činu se skládá z obligatorních a fakultativních znaků. Jak už bylo výše uvedeno, je tato definice sice starší, ale je stále platná a běžně používaná i v dnešním trestním právu.⁹

Znaky skutkové podstaty nalezneme ve zvláštní části trestního zákoníku a zároveň jsou doplněny z obecné části trestního zákoníku. Je nezbytná jednoznačná a přesná formulace znaků skutkových podstat trestných činů, jelikož je tím přispíváno k dodržování zásad *nullum crimen sine lege* a *nulla poena sine lege*.

⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 103.

⁸ § 6 zákona č. 218/2003 Sb., *o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ CHMELÍK J.; NOVOTNÝ F.; STOČESOVÁ S. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 68.

Znaky skutkové podstaty mají být vymezeny dostatečně jasně a přesně právě proto, že z těchto znaků poté vyplývají určitá pravidla pro chování lidí a zároveň i omezení lidských práv a svobod, tedy určují to, co je a není ve společnosti dovoleno. Znaky skutkové podstaty trestného činu lze rozdělit do několika skupin na znaky, které charakterizují objekt a subjekt trestného činu a objektivní a subjektivní stránku trestného činu,¹⁰ o nichž bude pojednáno posléze.

Vymezení skutkové podstaty je důležité také pro odlišení trestného činu od ostatních protiprávních činů, kterými mohou být např. přestupky či jiné správní delikty. Obecně neexistuje určitá hranice, kterou můžeme jednoznačně od sebe rozlišit trestný čin a přestupek, ale v teorii se obecně uvádí několik základních dělicích znaků, díky kterým dokážeme poznat, zdali je dané jednání trestným činem či pouhým přestupkem. Jde např. o společenskou difamaci nebo míru společenské škodlivosti, kdy tato škodlivost vyjadřující materiální znak trestného činu sice není výslovně stanovena v definici trestného činu, stále se ovšem použije jako určitý hmotněprávní korektiv, kterým lze trestné činy odlišovat od ostatních protiprávních činů. Jediná hranice, která je stanovena výslovně, je pak u majetkových trestných činů, kde je stanovena konkrétní škoda, která musí být způsobena, aby byl spáchán trestný čin, příp. aby jednání byla kvalifikováno jako pouhý přestupek.¹¹

1.2. Objekt trestného činu a jeho třídění

Objektem jsou myšleny zájmy a hodnoty chráněné zákonem. Trestní právo chrání ty zájmy a hodnoty, které jsou již chráněny jinými odvětvími práva. Trestní právo má subsidiární charakter a aplikuje se tam, kde není možné daného cíle dosáhnout jiným způsobem, používá se tedy jako nejkrajnější prostředek, tzv. *ultima ratio*.¹²

V teorii trestního práva se rozlišují tři základní druhy objektů podle stupně obecnosti, a to objekt obecný, objekt druhový a objekt individuální.¹³ Obecným neboli rodovým objektem je myšlen souhrn všech společenských zájmů a hodnot, které trestní zákon chrání.¹⁴ V nauce se můžeme setkat i s názorem, že od obecného objektu se ještě navíc rozlišuje objekt rodový, který konkretizuje objekt obecný. Druhový objekt, nazývaný také objekt skupinový, je vymezen společnými znaky pro jednotlivé skupiny příbuzných trestných činů. Druhový objekt se odvozuje z jednotlivých hlav a dílů, které jsou uvedeny

¹⁰ NOVOTNÝ F. a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s. 95.

¹¹ PRÁŠKOVÁ H. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 169 a násl.

¹² NOVOTNÝ F. a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s. 102.

¹³ Tamtéž, s. 102-103.

¹⁴ CHMELÍK J.; NOVOTNÝ F.; STOČESOVÁ S. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 77-78.

ve zvláštní části trestního zákona.¹⁵ Právě seřazení druhových objektů nám trestní zákoník odpovídá i na otázku, která hlava ve zvláštní části zastává primární pozici při ochraně trestním právem, kdy v současnosti jde primárně především o život a zdraví člověka, což je určitý pokrok od předchozího trestního zákona ze šedesátých let, který stavěl do popředí především zájmy celospolečenské, což vyplývalo především z tehdejšího státního uspořádání, resp. tehdejšího režimu, který zde fungoval.¹⁶

Individuální objekt je ještě specifitější v tom, že popisuje, které zájmy a hodnoty jsou chráněny jednotlivými ustanoveními, které obsahuje zvláštní část trestního zákoníku. O výše popsaných individuálních objektech mluvíme jako o objektech individuálních primárních či obligatorních. Vedle těchto individuálních primárních objektů existují také objekty individuální sekundární, jinak také fakultativní. Sekundární individuální objekty jsou vedlejší zájmy a hodnoty, které mohou být také porušeny při spáchání trestného činu pachatelem, ale jelikož nepopisují základní ani kvalifikovanou skutkovou podstatu trestných činů, jedná se o fakultativní objekty, nikoliv primární. Sekundární objekty mají význam, co se týče závažnosti trestného činu, respektive i z hlediska určení druhu a výše trestu.¹⁷ Typické pro individuální objekty je také to, že je těžké je dovést z ustanovení zvláštní části trestního zákoníku, resp. většinou nejsou výslovně stanoveny, proto se jedná o určitou imateriální konstrukci takového objektu.¹⁸

Existují i takové skutkové podstaty trestných činů, které mají více než jeden individuální objekt, kdy jsou tyto objekty dány buď alternativně či kumulativně. V případě, kdy jsou objekty trestného činu stanoveny alternativně, znamená to, že k dokonání trestného činu stačí, že dojde k poškození kteréhokoli objektu z daného výčtu jednotlivých objektů, a naopak v případě, kdy jsou objekty dány kumulativně, je třeba, aby došlo ze strany pachatele k poškození všech uvedených objektů zároveň.¹⁹

Od samotného objektu odlišujeme také tzv. předmět trestného činu, což je konkrétní hmotný předmět daného jednání, který je ovšem pouhým fakultativním znakem skutkové podstaty. Samozřejmě ne veškeré trestné činy mají předmět útoku, ovšem pokud už ho daná skutková podstata obsahuje, musí být naplněn, jelikož se v daný moment stává

---

¹⁵ NOVOTNÝ F. a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s. 102-103.

¹⁶ KRUPKA, V. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. Praha: Armex, 2012. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, s. 31.

¹⁷ NOVOTNÝ F. a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s. 103-104.

¹⁸ KRUPKA, V. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. Praha: Armex, 2012. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, s. 32.

¹⁹ CHMELÍK J.; NOVOTNÝ F.; STOČESOVÁ S. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 78-79.

obligatorním znakem. Samotným porušením tohoto předmětu označujeme tzv. účinek, který je stejně jako předmět pouhým fakultativním znakem skutkové podstaty.²⁰

1.3. Objektivní stránka trestného činu a její znaky

Objektivní stránku lze popsat jako vnější stránku trestného činu. Objektivní stránku charakterizuje zejména jednání a následek či následky, které jsou daným jednáním vyvolány. Jednání a následek tvoří obligatorní znaky objektivní stránky trestného činu společně s příčinným vztahem mezi daným jednáním a následkem. Společně s obligatorními znaky tvoří objektivní stránky i znaky fakultativní, tj. nepovinné. Mezi tyto znaky lze řadit například místo spáchání činu, čas spáchání činu, zvláštní způsob spáchání činu, hmotný předmět útoku, účinek či prostředek spáchání činu.²¹

Jednání lze považovat za základní pojem celého trestního práva, je primárním základem trestní odpovědnosti, jelikož bez jednání by nemohl trestný čin vůbec vzniknout.²² „*O jednání hovoříme tehdy, projevuje-li pachatel nějakým způsobem navenek svoji vůli – jde tedy o projev vůle ve vnějším světě v podobě pohybu nebo zdržení se pohybu.*“²³ Z této definice lze tedy odvodit, že jednání se skládá ze dvou složek, a to ze složky fyzické a složky psychické. Obě tyto složky musejí být splněny kumulativně. Psychickou složkou je myšlena vůle jednat. Za druhou část, tedy fyzickou složku, je považován projev člověka navenek, tedy jak už je uvedeno výše, jedná se buď o pohyb anebo naopak zdržení se pohybu. Z toho vyplývá, že formy jednání mohou být dvojího druhu – konání či opomenutí. Podle toho, jakým způsobem k jednání došlo, rozlišujeme trestné činy komisivní, které byly spáchány konáním a trestné činy, které byly spáchány opomenutím, které nazýváme omisivní.²⁴

Následkem je myšlena porucha či ohrožení objektu, tedy zájmu chráněného trestním zákonem.²⁵ „*Nedojde-li k následku, který skutková podstata trestného činu předvídá, nemůže být tato skutková podstata naplněna, tudíž trestný čin, o který jde, nemůže být dokonán.*“²⁶ Následek je důsledkem jednání pachatele a má význam pro posouzení trestní odpovědnosti pachatele, posouzení škodlivosti činu a také pro hodnocení závažnosti daného trestného činu, a to především pro rozhodování o druhu a výměře trestu.

²⁰ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 272.

²¹ CHMELÍK J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část.* Praha: Linde Praha, 2009, s. 87, 97.

²² Tamtéž. s. 87.

²³ CHMELÍK J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část.* Praha: Linde Praha, 2009, s. 87

²⁴ NOVOTNÝ F. a kol. *Trestní právo hmotné. 4. vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s. 106-108.

²⁵ CHMELÍK J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část.* Praha: Linde Praha, 2009, s. 90.

²⁶ CHMELÍK J.; NOVOTNÝ F.; STOČESOVÁ S. *Trestní právo hmotné. Obecná část.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 85.

S ohledem na to, jakým způsobem je následek vymezen ve skutkové podstatě trestného činu, je třeba k dokonání trestného činu buď porucha anebo postačí pouze ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem. V důsledku toho se trestné činy dělí na trestné činy poruchové a trestné činy ohrožovací. Mezi poruchové trestné činy řadíme například trestný čin vraždy dle ustanovení § 140 nebo zabití dle ustanovení § 141 trestního zákoníku. K ohrožovacím trestným činům lze uvést například ohrožení pohlavní nemocí dle ustanovení § 155 TrZ či rvačku dle ustanovení § 158 TrZ.²⁷

V případě, že se jedná o následek v podobě poruchy u trestných činů proti životu a zdraví, trestní zákoník výslovně vymezuje pojmy ublížení na zdraví a těžká újma na zdraví v ustanovení § 122 TrZ:

„(1) Ublížením na zdraví se rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli jen po krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařské ošetření.

(2) Těžkou újmou na zdraví se rozumí jen vážná poruch zdraví nebo jiné vážné onemocnění. Za těchto podmínek je těžkou újmou na zdraví

- a) zmrzačení,*
- b) ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti,*
- c) ochromení údu,*
- d) ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí,*
- e) poškození důležitého orgánu,*
- f) zohyzdění,*
- g) vyvolání potratu nebo usmrcení plodu,*
- h) mučivé útrapy, nebo*
- i) delší dobu trvající porucha zdraví.“²⁸*

Dle míry závažnosti lze rozlišovat následek do několika kategorií. Tím prvním je následek, který je znakem základní skutkové podstaty trestného činu. Dále je to těžší následek, který oproti následku charakterizuje závažnější poruchu či ohrožení objektu trestného činu, obvykle se jedná o znak kvalifikované skutkové podstaty trestného činu anebo je v něm shledávána přitěžující okolnost. Dále jde o zvláště těžký a těžko napravitelný následek – pro tento druh následku lze uložit výjimečný trest odnětí svobody nebo trest odnětí svobody na doživotí. Poslední kategorií je škodlivý následek, který může být ve formě poruchy i ohrožení; v případě tohoto následku může dojít k jeho zamezení či nápravě, a to je podmínkou pro použití účinné lítosti, tedy pro zánik trestní odpovědnosti.

---

²⁷ Tamtéž. s. 85.

²⁸ § 122 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů.

Speciálně jsou pak stanoveny následky u majetkových trestných činů, které se dělí pomocí způsobené škody do pěti různých kategorií.²⁹

Posledním obligatorním znakem objektivní stránky je příčinný vztah, tedy v trestním právu zkoumání toho, zdali následek, který nastal, byl skutečně způsoben jednáním, které je pro trestní právo relevantní. Zde se uplatňuje tzv. teorie podmínky, díky které se zkoumá, zda by způsobený následek nastal i v situaci, pokud by zde samotné jednání nebylo, proto musí být zkoumány veškeré příčiny relevantní pro daný následek a zkoumáno musí být také to, jaký vliv mají tyto příčiny na konkrétní následek, protože následek může nastat na základě několik odlišných příčin, kdy každá z nich se určitou měrou podílí na způsobeném následku.³⁰ Například z nálezů Ústavního soudu III. ÚS 2065/15 vyplývá, že může dojít k událostem, které mají nešťastnou či tragickou povahu. Nelze dojít k závěru o trestněprávním zavinění jen na základě toho, že došlo ke škodlivému následku, jelikož v takových případech jde o situace, kdy se třetí osoby na vzniku škodlivého následku nijak nepodílely.³¹ Jako příklad lze uvést to, že pachatel tudíž není odpovědný za smrt poškozeného, pokud poškozený zemřel v důsledku nepředvídatelné okolnosti, kdy poškozený byl bezprostředně po nehodě bezpečně z autobusu v řece dopraven na břeh, ale znovu se poté dostal do řeky přibližně 140 metrů od břehu a následně utonul. Nelze mezi smrtí poškozeného a dopravní nehodou spatřovat příčinnou souvislost, obviněnému tudíž nelze tento následek přičítat.³²

1.4. Subjekt trestného činu a jeho dělení

V případě, kdy chápeme skutkovou podstatu trestného činu jako souhrn typových znaků trestného činu, nikoli znaků obecných, je subjektem trestného činu pachatel. V převážné většině skutkových podstat trestných činů může být pachatelem kdokoli, tento subjekt pak nazýváme jako subjekt obecný. Od obecného subjektu se odlišují subjekt speciální a subjekt konkrétní, kdy je potřeba, aby subjekt trestného činu měl nějakou zvláštní vlastnost, způsobilost či postavení.³³

Je ovšem nutné dle teorie trestního práva od sebe tyto subjekty odlišovat. U konkrétního subjektu se předpokládá, že subjekt má zvláštní vlastnost. Jako příklad

---

²⁹ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 259-260.

³⁰ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 261 a násl.

³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. III. ÚS 2065/15

³² GRÍVNA T., *Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné a zvláštní části.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 57.

³³ NOVOTNÝ F. a kol. *Trestní právo hmotné. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s. 120.*

konkrétního subjektu lze uvést matku novorozeného dítěte u trestného činu dle ustanovení § 142 TrZ nebo občana České republiky u trestného činu vlastizrady dle ustanovení § 309 TrZ. U speciálního subjektu je podmínkou zvláštní postavení či způsobilost, kdy jako příklad lze uvést úřední osobu či vojáka, kteří se mohou dopustit trestného činu dle ustanovení § 329 TrZ zneužití pravomoci úřední osoby či obcházení branné povinnosti dle ustanovení § 371 TrZ.³⁴

Naopak u subjektu obecného není nutné, aby měl pachatel zvláštní vlastnost. Například se může jednat o trestný čin vraždy dle § 141 TrZ či trestný čin ublížení na zdraví dle § 146 TrZ, kde subjektem může být kdokoli, kdo je starší patnácti let a je přičetný,³⁵ z čehož vyplývá, že subjekt trestného činu má blízký vztah k samotným obecným znakům trestného činu, protože subjektem může být pouze ten, kdo dosáhl určitého věku a zároveň je v době spáchání trestného činu přičetný, příp. je rozumově a mravně vyspělý, pokud se jedná o mladistvého. Pachatelem tak může být tedy taková osoba, která dosáhla věku patnácti let, kdy trestní odpovědnost nastává až den po patnáctých narozeninách. Pokud se jedná o člověka, který dovršil patnáctého roku věku, ale nepřekročil osmnáctý rok věku, a kdy v případě, že ze strany této osoby dojde k protiprávnímu jednání, je na takovou osobu nahlíženo jako na mladistvého a je u něj zkoumána tzv. rozumová a mravní vyspělost.³⁶ Trestní zákoník v § 109 stanoví, že „*trestní odpovědnost mladistvých a sankce jim ukládané upravuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Pokud zákon o soudnictví ve věcech mládeže nestanoví jinak, postupuje se podle tohoto zákona.*“³⁷ To vše samozřejmě za podmínky, že pachatelem je osoba fyzická, byť jak je známo, tak pachatel od roku 2012 může být také osoba právnická.³⁸

1.5. Subjektivní stránka trestného činu

Subjektivní stránka představuje vnitřní stránku trestného činu. Obligatorním znakem subjektivní stránky je pouze zavinění. Mezi fakultativní znaky můžeme zařadit pohnutku, záměr či cíl.³⁹ „*Zavinění je vnitřní (psychický) vztah pachatele k určitým skutečnostem, jež zakládají trestný čin.*“⁴⁰ Pachateli tak lze k jeho tíži přičítat pouze takové

³⁴ CHMELÍK J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část.* Praha: Linde Praha, 2009, s. 111-112.

³⁵ CHMELÍK J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část.* Praha: Linde Praha, 2009, s. 111.

³⁶ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část.* 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges), s. 214.

³⁷ § 109, trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

³⁸ KRUPKA, V. *Trestní právo hmotné: obecná část.* 2. vyd. Praha: Armex, 2012. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, s. 39.

³⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné.* 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 99.

⁴⁰ Tamtéž, s. 180.

skutečnosti, ke kterým se vztahuje zavinění, a to ať zavinění úmyslné či pouze nedbalostní, pokud tak postačí.⁴¹ To lze vyvodit z ustanovení § 13 odst. 2 TrZ:

„(2) K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“⁴²

Zavinění je obecně (stejně jako každý jiný znak skutkové podstaty) předmětem dokazování, byť v tomto případě jde o dokazování, které je ztíženo právě tím, že má být dokázáno něco, co tkví ve vnitřním vztahu pachatele, proto jde např. oproti objektivní stránce o dokazování poměrně složitější. K otázce zavinění tedy pachatel sám může poskytnout informace anebo se objektivně objeví v pachatelovo chování. Často lze okolnosti subjektivního charakteru dokazovat pouze nepřímou z okolností objektivní povahy, ze kterých lze poté vyvodit vnitřní vztah pachatele. Je tedy nezbytné také vycházet z některých objektivních skutečností jako je např. intenzita útoku pachatele, co útku přecházelo, vztah k poškozenému, motiv poškozeného apod., přičemž je nutné tyto objektivní okolnosti hodnotit v jejich vzájemné souvislosti.⁴³

O zavinění zároveň nemůžeme hovořit u takových pachatelů trestného činu, kteří byli v době jeho spáchání nepřičetní, protože právě tato nepřičetnost zavinění vylučuje, proto nepřičetná osoba nemůže být pachatelem trestného činu, protože nenaplnila subjektivní stránku trestného činu, jelikož jim chybí buď složka rozpoznávací anebo složka ovládací, příp. obě tyto složky. Určitou výjimkou ovšem může být tzv. *actio libera in causa dolosa/culposa*, v takovém případě se na pachatele nepohlíží jako na nepřičetného, a bude tak pachatelem trestného činu.⁴⁴ Právě zavinění je z hlediska této práce základním východiskem, na kterém téma této práce stojí a bude dále rozebráno podrobně v následující kapitole.

Považuji za vhodné ještě objasnit výše uvedený pojem *actio libera in causa*, a to zejména *actio libera in causa culposa* vzhledem k tématu diplomové práce. *Actio libera in causa* v překladu znamená „jednání svobodné ve své příčině“ a jedná se o formu zavinění, kdy se pachatel požitím alkoholického nápoje nebo jiné návykové látky uvede do stavu nepřičetnosti a v tomto stavu spáchá trestný čin a je poté za tento čin plně trestně odpovědný. Jsou rozlišovány dvě formy a tou, jež se týká této práce, je *actio libera in causa culposa*, což znamená, že pachatel spáchá trestný čin z nedbalosti, která spočívá v tom, že

⁴¹ Tamtéž, s. 179.

⁴² § 13 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů.

⁴³ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 275 a násl.

⁴⁴ NOVOTNÝ F. a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s. 88.

se přivedl do stavu nepřičetnosti. Jako příklad lze uvést to, pokud řidič před svou cestou požije alkoholické nápoje či jiné návykové látky, poté usedne za volant, bude řídit pod vlivem a při této jízdě dojde k tomu, že porazí chodce, za což bude řidič následně stíhán za ublížení na zdraví z nedbalosti podle zásady *actio libera in causa culposa* a bude za tento čin plně odpovědný.⁴⁵

---

⁴⁵ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges), s. 212-213

2. Zavinění v trestním právu

2.1. Složky zavinění

Jak bylo řečeno výše, zavinění (*mens rea*) je primárním a jediným obligatorním znakem subjektivní stránky trestného činu, který je zároveň tvořen dvěma základními složkami. Jedná se zaprvé o složku vědění a za druhé o složku volní, na kterých posléze stojí samotná bipartice zavinění, tedy rozdělení zavinění na úmyslné a nedbalostní.

Pokud jde o složku vědění (intelektuální), tak „*vědění zahrnuje vnímání, tj. odraz předmětů a jevů pomocí našich smyslových orgánů, a představu předmětů a jevů, které sice pachatel nemůže právě v daný okamžik vnímat, které však vnímal dříve nebo k nimž došel úsudkem na základě znalostí a zkušeností.*“⁴⁶ Toto vědění pak můžeme dále rozlišit podle určitých stupňů vědění, kdy lze mluvit o takových skutečnostech, které si pachatel trestného činu představuje jako možné, dále takového, které může vnímat jako pravděpodobné, anebo takové, které se pachateli jeví jako zcela nutné.⁴⁷ Složka vědění, resp. i volní, ovšem nemusí odpovídat objektivní realitě, protože i sám pachatel si může být jistý určitou okolností z jeho subjektivního hlediska, ovšem z hlediska objektivní o takovou okolnost jít nemusí, resp. může být zcela odlišná. Jde např. o situaci, kdy pachatel trestného činu krádeže si je vědom skutečností, že krade peněženku, ve které je určitá částka, ovšem netuší, že tato částka je zdaleka vyšší, než předpokládal. To už hraničí s dalším problematikou subjektivní stránky, a to s omylem.

Druhou složkou je složka volní, která znázorňuje rozhodnutí pachatele trestného činu spáchat daný trestný čin, tedy naplnit jeho znaky skutkové podstaty. Tato složka je navíc tvořena dvěma prvky, a to chtěním a srozuměním. Právě na základě toho, zdali jednání obsahuje pouze složku vědění, anebo také složku volní, případně zdali složka volní obsahuje pouze chtění, anebo také srozumění slouží pro pozdější charakteristiku toho, o jaký konkrétní typ zavinění se v daném případě jedná, tedy zdali se jedná o úmysl, ať už přímý nebo nepřímý, anebo o nedbalost, ať už vědomou nebo nevědomou. Přitom platí, že úmysl obsahuje jak složku vědění, tak složku volní, zatímco nedbalost zahrnuje pouze složku vědění a podle toho, jak se tato složka vědění u nedbalosti uplatňuje, je pak rozlišována nedbalost vědomá (kdy pachatel ví, že může způsobit následek) a nedbalost nevědomá (kdy pachatel o možnosti způsobit následku neví). Rozlišení mezi úmyslem a nedbalostí není snadné, zvláště mezi nepřímým úmyslem a vědomou nedbalostí, jelikož

⁴⁶ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges), s. 220

⁴⁷ Tamtéž, s. 220.

vědomá nedbalost se shoduje s nepřímým úmyslem v intelektuální složce vědění. U vědomé nedbalosti pachatel spoléhá, že následek nenastane a u nepřímého úmyslu je srozuměn s tím, že následek nastane.⁴⁸

2.2. Formy zavinění – úmysl a nedbalost

Z hlediska dělení zavinění rozeznáváme v teorii tzv. bipartici zavinění, kdy se zavinění dělí na úmyslné zavinění a nedbalostní zavinění. Úmyslné zavinění se dále dělí na úmysl přímý (*dolus directus*) a úmysl nepřímý (*dolus eventualis*). Úmysl obecně obsahuje jak složku vědění, tak složku volní, proto je chápán jako určitý vyšší stupeň zavinění, o to více je chápán úmysl přímý jako nejzávažnější forma zavinění, což se projevuje např. v samotném trestání pachatele za spáchaný trestný čin. Samotným měřítkem toho, kdy se jedná o úmysl přímý a kdy o úmysl nepřímý, je shledáváno ve složce volní, resp. v jejím odstupňování.⁴⁹

Samotnou definici přímého úmyslu nalezneme v § 15 odst. 1 písm. a) TrZ, kde je stanoveno, že pachatel „*chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem*“. Zde je důležitý samotný pojem „chtěl“, který vyjadřuje gro samotného přímého úmyslu, tedy že pachatel nejenže věděl, že svým jednáním naplní skutkovou podstatu trestného činu, ale tuto skutkovou podstatu zároveň naplnit chtěl zcela dobrovolně. Na druhou stranu je nutné zdůraznit, že následek, který chce pachatel způsobit, je zcela možný. Nelze totiž hovořit o přímém úmyslu v takové situaci, kdy je sice pácháno určité jednání v přímém úmyslu, ovšem nejedná se o jednání, které naplňuje skutkovou podstatu, v takovém případě by se jednalo o omyl právní, konkrétně by šlo o tzv. putativní delikt.⁵⁰ O putativním deliktu mluvíme v případě pozitivního právního omylu, tedy v takové situaci, kdy se člověk domnívá, že se dopouští trestného činu porušením povinnosti, kterou však právní řád nezná či porušení takové povinnosti není trestné. Jedná se o delikt zdánlivý, jelikož po právu neexistuje. V takovém případě se nejedná o trestný čin, jelikož není naplněna skutková podstata trestného činu.⁵¹

Zároveň je ovšem třeba hovořit o přímém úmyslu i v situaci, kdy pachatel ve vztahu k určitému následku chce, aby tento následek nastal, ovšem s tím, že tento následek není jeho primárním cílem, což si lze představit např. v situaci, kdy řidič automobilu

⁴⁸ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 279 a násl.

⁴⁹ KRUPKA, V. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. Praha: Armex, 2012. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, s. 43.

⁵⁰ STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním trestním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 47.

⁵¹ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges), s. 250.

neposkytne pomoc zraněné osobě, aby nezašpinil krví vlastní auto.⁵² Přímý úmysl může být spatřován ovšem také tam, kde je následek pouze mezistupněm jednání pachatele, kdy k dosažení určitého cíle je zapotřebí jednáním způsobit jiný následek, např. v situaci, kdy při loupeži s cílem utřížit hotovost dojde k zabití prodavačky.

Druhou a méně závažnou formou úmyslného zavinění je úmysl nepřímý (eventuální), který je založen především na složce srozumění, což vyplývá z § 15 odst. 1 písm. b) TrZ, kde je stanoveno, že pachatel „*věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.*“ Nepřímý úmysl, resp. srozumění jako takové, je zde specifické tím, že pachatel trestného činu nesleduje žádný cíl, resp. sleduje jiný cíl, a je právě srozuměn s tím, že jeho jednání může naplnit znaky skutkové podstaty, a to např. v situaci, kdy pachatel při střelbě na konkrétní osobu je srozuměn s tím, že některá z kulek může zasáhnout i další osobu, která není cílem pachatele.⁵³ Samotný pojem „*srozumění*“ je pak definován v § 15 odst. 2 TrZ, kde je stanoveno, že „*srozuměním se rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem*“.

Srozuměním je pokryta i tzv. lhostejnost k následku, tedy situace, kdy pachatel má kladný vztah jak k tomu, že následek nastane, tak k tomu, že tento následek nenastane.⁵⁴ V tomto případě hovoříme o nepravé neboli zdánlivé lhostejnosti. Nepravá lhostejnost vyjadřuje pachatelovo, ač méně intenzivní, tak přece jen aktivní volní vztah k relevantnímu trestně právnímu následku.⁵⁵ Větší problematiku představuje tzv. pravá lhostejnost, kdy u té není ani nejslabší volní vztah pachatele k následku, pachatel tedy není s následkem srozuměn, ba naopak bez přiměřených důvodů spoléhá na to, že k ohrožení či porušení zájmu chráněného zákonem nedojde. Proto je pravá lhostejnost zařazována do vědomé nedbalosti. Tento pohled je v justiční praxi osvědčený. Pro snazší pochopení nepravé lhostejnosti lze uvést jako příklad situaci, kdy pachatel při loupeži poškozeného sváže a do úst mu dá roubík. V důsledku toho poškozený začne chroptět a je očividné, že nemůže dýchat a hrozí mu udušení. Pachatel však neučiní nic pro to, aby poškozenému dýchání usnadnil, a takto nechá po loupeži poškozeného v zamčeném bytě. Následek v podobě smrti poškozeného je zde možný, proto se jedná se o nepřímý úmysl. V druhém příkladu, kdy pachatel (myslivec) střílí do křoví, kde se něco hýbe, a pachatele nezajímá, zda se

⁵² ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. v Praze: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře, s. 221.

⁵³ KRUPKA, V. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. Praha: Armex, 2012. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, s. 43.

⁵⁴ NOVOTNÝ F. a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s. 120.

⁵⁵ CHMELÍK J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha: Linde Praha, 2009, s. 90.

jedná o zvíře či člověka, se jedná o nedbalost vědomou. V tomto případě zde není ani nejmenší volní vztah pachatele k následku. Pachatel není s následkem srozuměn, naopak bez přiměřených důvodů spoléhá, že nedojde k ohrožení ani porušení zájmu chráněného zákonem.⁵⁶

Vedle úmyslu je druhým způsobem zavinění nedbalost (*culpa*), která je hlavním tématem této práce. Nedbalostní zavinění se z hlediska historického vyvinula až později, a to především v souvislosti zejména s rozvojem dopravních prostředků, lékařských možností či s technickým rozvojem jako takovým.⁵⁷ Jak bylo řečeno výše, rozdíl mezi úmyslem a nedbalostí spočívá v tom, že nedbalost neobsahuje složku volní, ale pouze složku vědění. Tak jako rozlišujeme úmysl přímý a nepřímý, rozlišujeme i nedbalost, která se typické dělí na nedbalost vědomou (*culpa lata*) a na nedbalost nevědomou (*culpa levis*). Speciálně je pak trestním zákoníkem rozlišována navíc tzv. hrubá nedbalost, která je oproti předchozímu trestnímu zákonu novinkou.

Pokud jde o vědomou nedbalost, její vymezení bychom našli v § 16 odst. 1 písm. a) TrZ, kde je stanoveno, že pachatel „*věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí*“. Důležitým pojmem jsou ony „*přiměřené důvody*“, které je zapotřebí chápat z hlediska objektivního, ale také z hlediska subjektivního, protože se zde zkoumají i samotné schopnosti a znalosti pachatele, rozumně uvažující a chovající se osoby. Pachatel zde zároveň ví, že jeho jednání může naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu, ovšem sám ho způsobit nechce, dokonce s ním není ani srozuměn, ba naopak spoléhá na to, že tento následek nezpůsobí.⁵⁸

Druhým typem nedbalosti je nedbalost nevědomá, která je definována v ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) TrZ, kde je stanoveno, že pachatel „*nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl*“. V tomto případě pachatel neví, že svým jednáním může naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu, ovšem aby došlo ke spáchání trestného činu z nevědomé nedbalosti, musí se přihlížet ke všem okolnostem a k osobním poměrům pachatele, podle kterých mohl nebo vědět měl, že jeho jednání může způsobit takovýto následek.⁵⁹ O zavinění z nedbalosti nevědomé se jedná pouze, pokud povinnost a

⁵⁶ CHMELÍK J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha: Linde Praha, 2009, s. 121-122.

⁵⁷ SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti, podstatně přepracované a doplněné vydání*. Praha: Orac s. r. o., 2003, s. 293.

⁵⁸ ŠAMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. v Praze: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře, s. 236.

⁵⁹ HERCZEG, J. *Zavinění a omyl v novém trestním kodexu*. Bulletin advokacie. 2009, roč. 2009, č. 10, s. 50.

možnost předvídat porušení či ohrožení zájmu chráněného zákonem jsou splněny společně.⁶⁰

To, co je někdy velkým otazníkem, resp. to, co dělá největší problémy, je rozlišení mezi vědomou nedbalostí a nepřímým úmyslem. Obě tyto formy obsahuje složku vědění, ovšem rozdíly pak vyvstávají ve složce volní. Nepřímý úmysl je typický tím, že pachatel zde spoléhá na určitou šťastnou náhodu, zatímco u vědomé nedbalosti spoléhá pachatel, že daný následek nezpůsobí, konkrétně spoléhá na přiměřené (dostatečné) důvody.⁶¹

2.2.1. Míra opatrnosti

Důležitým měřítkem pro to, jak od sebe odlišit nedbalost vědomou a nevědomou, je určitá míra opatrnosti. Trestní zákoník výslovně nestanovuje, jaká jsou měřítka pro jejich rozlišení, lze ovšem na základě teorie a praxe tyto rozdíly shledávat právě v míře opatrnosti, která je dále rozdělována na objektivní míru opatrnosti a subjektivní míru opatrnosti, jejichž spojením dochází k rozlišení typu nedbalosti.

Pokud jde o objektivní míru opatrnosti, ta vyjadřuje stejnou míru opatrnosti u všech osob. Mohou zde ovšem existovat výjimky, a to u osob, které vykonávají specifické povolání, jako jsou např. lékaři či řidiči. Objektivní míru opatrnosti mohou stanovovat zvláštní právní předpisy (např. předpisy o pravidlech silničního provozu), dále to mohou být technické normy, ale také zvláštní uznávaná pravidla, kterými např. v medicíně můžeme chápat postup lékařů *lege artis*. Zároveň se může jednat o obecnou míru opatrnosti, která výslovně nevyplývá z žádných předpisů či norem, ale je zachovávána přiměřeně daným okolnostem a situací vyplývající z obecné potřeby takovéto míry opatrnosti.⁶² V situaci, kdy dojde k následku, musí být ovšem zkoumáno, zda zde existuje kauzální nexus mezi tímto následkem a porušením míry opatrnosti, a zároveň je třeba, aby zabránění následku vyplývalo právě z některých těchto předpisů, které zakotvují konkrétní míru objektivní opatrnosti. K tomu lze dodat, že osoba, která tuto objektivní míru dodrží, se nemůže dopustit nedbalostního trestného činu, i kdyby byla naplněna skutková podstata trestného činu.

Druhým hlediskem je subjektivní míra opatrnosti. Tato opatrnost se vztahuje k osobě pachatele, konkrétně k jeho možnostem v době spáchání trestného činu. Zde se u pachatele zkoumají především jeho vlastnosti, jeho zdravotní stav, zkušenosti, znalosti,

---

⁶⁰ GRÍVNA T., *Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné a zvláštní části*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 75.

⁶¹ HERCZEG, J. *Zavinění a omyl v novém trestním kodexu*. Bulletin advokacie. 2009, roč. 2009, č. 10, s. 50.

⁶² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. v Praze: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře, s. 237.

jeho inteligence, dosažené vzdělání a ostatní stavy pachatele týkající se jeho osoby, jde tedy o individuální hledisko. Zároveň ale budou důležité také okolnosti daného případu, které již nejsou závislé na vlastnostech a osobě pachatele, tedy např. okolnosti daného jednání, viditelnosti při jednání, místo a čas trestného činu, povětrnostní podmínky apod. Typickým příkladem tedy bude situace, kdy řidič srazí chodce, a to především v souvislosti se stavem vozovky, pokud se nehoda odehrála v zimě, kdy nejenže padal sníh, ale vozovka byla mokrá a navíc i viditelnost byla podstatně snížena.

Nedbalostně tedy jedná ten, kdo „1. nedodrží míru opatrnosti, ke které je v rámci okolností povinen, a 2. podle svých subjektivních možností je také schopen ji dodržovat.“⁶³ Právě ono propojení subjektivní a objektivní míry opatrnosti pak vytváří předpoklad pro posouzení nedbalosti, a to jak nevědomé, tak vědomé. U vědomé nedbalosti není dostačující jen zjištění, že pachatel věděl, že svým jednáním může způsobit porušení nebo ohrožení chráněného zájmu, ale nezbytné zjistit všechny skutečnosti, ze kterých by bylo možno dovodit, že bez přiměřených důvodů spoléhal, že k takovému porušení či ohrožení nedojde. U nedbalosti nevědomé povinnost a možnost předvídání porušení či ohrožení zájmu chráněného zákonem musí být dány současně a v zákoně jsou vyjádřeny slovy „vědět měl a mohl.“⁶⁴

2.2.2. Hrubá nedbalost

S novinkou, se kterou přišel současný trestní zákoník, je tzv. hrubá nedbalost. Hrubá nedbalost se vztahuje především k míře opatrnosti, resp. jejímu nedodržení. Hrubá nedbalost je nyní pojmem legálním, s kterými bychom se mohli setkat v ustanovení § 16 odst. 2 TrZ, které stanovuje, že hrubá nedbalost nastává v situaci: „jestliže přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákonem.“ K tomu je třeba dodat, že při srovnání se zahraniční úpravou se jedná v některých aspektech o odlišnou definici, ovšem jsou i takové právní úpravy, která ani pojem hrubé nedbalosti výslovně neobsahují.⁶⁵

Hrubou nedbalost nelze chápat jako třetí typ nedbalosti vedle vědomé a nevědomé, ale je určitým vyšším stupněm závažnosti (intenzity) právě těchto dvou druhů nedbalosti, kdy rozhodujícím měřítkem je bezohlednost, která je vyjádřena ve výše uvedeném

⁶³ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges), s. 238.

⁶⁴ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges), s. 241.

⁶⁵ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. v Praze: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře, s. 239-240.

ustanovením,⁶⁶ konkrétně jde o bezohlednost především k následku trestného činu, proto hrubá nedbalost bude mít smysl např. u trestných činů proti životnímu prostředí, jak uvádí i samotná důvodová zpráva.⁶⁷

Hrubá nedbalost nejenže vyplývá z obecné části trestního zákoníku, ale také zvláštní část konkrétně obsahuje některé skutkové podstaty, které s hrubou nedbalostí pracují, proto v daném případě nebude stačit nedbalost vědomá, či nevědomá, ale právě nedbalost hrubá. Jde např. o trestný čin porušování povinností při správě cizího majetku dle § 221 odst. 1 TrZ, neoprávněné vypuštění znečišťujících látek dle § 297 odst. 1 TrZ, anebo zanedbání péče o zvíře z nedbalosti dle § 303 odst. 1 TrZ. To, že je hrubá nedbalost nyní v trestním zákoníku, má zároveň i vliv na trestní právo procesní, kdy soud musí v rozsudku uvést konkrétní důvody a podrobnou argumentaci, proč v dané věci dospěl k závěru, že se o hrubou nedbalost jedná.⁶⁸

2.3. Zavinění z hlediska dokazování

Tak jako ostatní znaky skutkové podstaty, i subjektivní stránka, tedy zavinění, musí být předmětem dokazování – musí být tedy najisto prokázáno, zdali jednání pachatele bylo spácháno úmyslně, anebo nedbalostně. Dokazování obecně souvisí s několika základními zásadami, z nichž nejdůležitější je zásada volného hodnocení důkazů, kdy soud sám rozhoduje o tom, které důkazy provede a které nikoliv, ale vždy jeho závěr o tom, zdali osoba pachatele skutečně spáchala trestný čin, musí být odůvodněn v rozsudku. Problematika zavinění je specifická a pro soud složitá v tom smyslu, že zavinění je vnitřním stavem pachatele, který nelze dokázat přímo, pomineme-li samotnou výpověď pachatele trestného činu, ovšem i pokud zde je samotné doznání pachatele, neznamená to pro soud uzavření dokazování, protože i přesto musí soud dokazovat veškeré okolnosti trestného činu, aby byl skutkový stav věcí jasně prokázán, a samotné dokazování zavinění lze dovodit pouze z nepřímých důkazů, které vyplývají z objektivní reality.⁶⁹

Bude nutné tedy zkoumat povahu předmětu útoku, dále např. místo zasažení těla, pokud jde o trestný čin proti životu a zdraví, dále vztah k oběti trestného činu anebo jiné nepřímé důkazy. Veškeré tyto okolnosti, kdy psychický stav pachatele lze dokázat i jinými

---

⁶⁶ STOČESOVÁ, S. et al. *Reforma trestního práva po prvním roce účinnosti nového trestního zákoníku*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011, s. 43.

⁶⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*.

⁶⁸ STOČESOVÁ, S. et al. *Reforma trestního práva po prvním roce účinnosti nového trestního zákoníku*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011, s. 43.

⁶⁹ Rozhodnutí trestní č. 60/1972: Závěr o tom, zda skutek je zaviněný či nikoli, a pokud je zaviněný, o jakou formu zavinění jde, musí být podložen skutkovým zjištěním na podkladě dokazování, právě tak, jako závěr o objektivních znacích trestného činu

relevantními okolnostmi, než z výpovědi pachatele, pak vyplývá z mnoha rozhodnutí soudů.⁷⁰ Pokud soud vychází během dokazování zavinění pouze z nepřímých důkazů, musí tyto nepřímé důkazy tvořit jasný, propojený a ucelený systém, ze kterého je zcela zřejmé, jaký typ zavinění byl pachateli prokázán.⁷¹

---

⁷⁰ Např. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 4. 2014, sp. zn. 8 Tdo 440/2014.

⁷¹ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 1. 2010, sp. zn. III. ÚS 722/09.

3. Nedbalost z hlediska historického pojetí

3.1. Právní úprava nedbalosti do konce 19. století

Z hlediska historického je nedbalost novější formou zavinění, která se vyvinula až posléze z jediného typu zavinění, a to úmyslu. Počátek nedbalosti se začal vyvíjet u konkrétních trestných činů, u kterých bylo stanoveno, že je lze spáchat z nedbalosti, a to především u takových, kterými byla způsobena smrt.⁷² Nedbalost se začala v trestním právu objevovat později z toho důvodu, že nebyla vyřešena problematika trestání nedbalosti, tedy zdali vůbec nedbalostní jednání lze z hlediska trestního práva trestat, pokud chybí aktivní jednání pachatele trestného činu. Byť z pohledu dnešního trestního práva je bipartice zavinění takřka klasickým dělením, v historii bychom se mohli setkat s názory, že by zde měla fungovat tripartice, ba dokonce i kvadripartice.⁷³

Pokud bychom se zaměřili na historický vývoj nedbalosti v (českém) trestním právu z hlediska samotného vývoje trestního práva jako celku, jako první určitou ucelenou kodifikací trestního práva lze nalézt v 18. století, ve kterém došlo postupně k vydání tří trestních zákoníků, z nichž tím nejvíce důležitým je poslední z roku 1787, tedy Všeobecný zákoník o zločinech a trestech na ně císaře Josefa II. Obecně jde o kodex, který již vyzařuje znaky moderního kodexu, protože stojí na zásadě presumpce neviny a zároveň se v něm již promítají zásady, které jsou alfou omegou současného trestního práva, tedy zásady *nullum crimen sine lege* a *nulla poena sine lege*. Kodex již opustil předchozí právní úpravu, která svou povahou byla zastaralá a „zaostalejší“, zároveň tento kodex opustil trest smrti, došlo k upuštění od feudálních krutých trestů, trest se bral primárně jako převýchova pachatele. Z hlediska zavinění obsahoval povinnost spáchat trestný čin v tzv. zlém úmyslu, který již současná právní úprava trestního práva nezná. Ovšem některé přestupky, které se v tehdejší tripartici dělení trestných činů objevovaly, obsahovaly také možnost spáchat trestný čin neúmyslně, ovšem samotný pojem nedbalosti tento zákoník ještě neznal.⁷⁴

Dalším významným kodexem trestního práva hmotného byl zákon o zločinech a těžkých policejních přestupcích z roku 1803, který byl na svou dobu natolik kvalitní, že v podstatě na našem území platil až do období právnické dvouletky a stále se jednalo o předpis zahrnující jak trestní právo hmotné, tak trestní právo procesní. Navíc z hlediska

---

⁷² SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., VANDUCHOVÁ, M. *Systém českého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Novatrix, 2009. s. 304.

⁷³ Tamtéž, s. 300 a násl.

⁷⁴ VOJÁČEK, L. *Trestní právo v českých zemích za absolutismu*. In Československé trestní právo v proměnách Věků (Sborník příspěvků). 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 69–70.

zavinění navazuje na předchozí trestní kodex a vyžaduje od pachatele trestného činu zlý úmysl. Netrestá tedy ani úmysl a ani nedbalost.⁷⁵

Dalším důležitým zákonem, který je v podstatě určitou novelizací předchozího trestního zákoníku, je zákon o zločinech, přečinech a přestupcích z roku 1852, který jak již v názvu vyplývá, chápal dělení trestný činů jako tzv. tripartici, a navíc došlo k definitivnímu oddělení hmotného práva od procesního, kdy trestní právo procesní již bylo upraveno zvláštním zákonem.⁷⁶ Podle § 1 tohoto zákona platilo, že „*ke zločinu vyžaduje se zlého úmyslu.*“ Ani tento zákon nepovažuje nedbalost za formu zavinění, v takovém případě tedy nebyl spáchán trestný čin, naopak nedbalost byla u trestných činů vyloučena jako jedna z forem nepřičetnosti, kde v § 2 písm. f) tohoto zákona byl zlý úmysl vyloučen „*...když zlo povstalo náhodou, nedbalostí anebo z neznalosti následků činu...*“. Ačkoliv tedy pojem „nedbalostí“ byl tehdejší trestní úpravě znám, nebyl klasifikován jako forma zavinění, která by byla trestním právem trestána.

Ačkoliv tedy trestněprávní teorie již uznávala bipartici zavinění, nacházela i své odpůrce. Tak např. Miříčka byl kritikem bipartice zavinění, kdy nesouhlasil, aby vůle byla hlavním měřítkem, která od sebe odlišuje trestné činy, a to především v nejasném rozlišení mezi nepřímým úmyslem a vědomou nedbalostí, ale prosazoval, aby tímto měřítkem byl psychický poměr pachatele trestného činu. Nezastával tedy teorii vůle, podle které se zkoumá aktivní jednání pachatele a výsledek toho jednání, ale zastával názor, že dělení by mělo spočívat v psychickém vztahu pachatele k následku, který vznikl na základě jednání pachatele, kdy prosazoval tzv. tripartici, tedy úmysl, vina vědomá a vina nevědomá.⁷⁷ Vinu vědomou, která měla stát mezi nepřímým úmyslem a vědomou nedbalostí, definoval tak, že „*kdo ví, že z činu vzejde výsledek sociálně škodlivý, a přece čin předsevzme, ukazuje tímto činem svým zřejmě větší nebezpečnost svou pro statky právní než onen, jenž též čin předsevzal nepředstaviv si, že takový škodlivý následek míti bude, tedy výsledku toho nepředvídaje.*“⁷⁸ Podle jeho názoru tedy následky lze předvídat, a pokud je předvídáme, jedná se o vinu vědomou. Naopak v případě, kdy je nepředvídáme, mluví o vině nevědomé.⁷⁹ Toto rozdělení se však v žádném trestním zákoně neuplatnilo.

---

⁷⁵ MALÝ, K. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. přeprac. vyd. Praha: Leges, 2010, s. 195.

⁷⁶ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I., VOJÁČEK, L. *Proměny státu a práva v druhé polovině 19. století: vybrané problémy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 52.

⁷⁷ MIŘIČKA, A. *Trestní právo hmotné, část obecná i zvláštní*. Praha: Všehrd, 1934, s. 50-51

⁷⁸ MIŘIČKA, A. *O formách trestné viny a jich úpravě zákonné*. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1902. s. 84

⁷⁹ MIŘIČKA, A. *O formách trestné viny a jich úpravě zákonné*. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1902. s. 88-86

Naproti tomu Kallab považoval bipartici zavinění za vyhovující a argumentoval např. její pevnými kořeny, které sahaly až do období římského práva, navíc sám v teorii rozděloval nedbalost hrubou a lehkou. U nedbalosti kladl důraz na nerozvážnost pachatele, přičemž právě míra nerozvážnosti rozlišovala mezi lehkou a hrubou nedbalostí. Lehkou nedbalost nazýval právě nerozvážností, hrubou nedbalost pak také zpupností. Tyto formy nedbalosti se ovšem v tehdejší praxi nijak neuplatňovaly.⁸⁰

3.2. Právní úprava nedbalosti ve 20. století

Po vzniku samostatného Československa musela být vyřešena i otázka, jakým právem, resp. jakými zákony se bude v rámci Československa právní úprava řídit. Na základě tzv. recepční normy platil nadále trestní zákon z roku 1852. Ačkoliv zde byly myšlenky k vytvoření nových trestních kodexů, a to především ve dvacátých a třicátých letech, kdy dokonce vznikla i osnova nového trestního zákona, která později posloužila jako určitá inspirace pro úpravu trestního práva v padesátých a šedesátých letech. Nakonec k přijetí nové právní úpravy ovšem nedošlo, proto došlo k přijetí nového zákona i během tzv. právníkové dvouletky, kdy došlo v podstatě k rekodifikaci skoro všech právních odvětví, a to včetně práva trestního, které bylo reprezentováno zákonem č. 86/1950 Sb., *trestní zákon*. Tak jako ostatní právní předpisy vzniklé během právníkové dvouletky, i tento trestní zákon byl ovlivněn především politickou situací a politickými vlivy, což vyjadřuje samotný účel tohoto trestního zákona, kdy tyto politické vlivy měly samozřejmě na samotné trestní právo negativní dopad. Zároveň oproti předchozí právní úpravě trestního práva již neobsahoval ustanovení o přestupcích, které definitivně vyčlenil, a ty tak byly zařazeny do správního práva trestního.⁸¹

Přínosný vliv ovšem tento zákon měl v pohledu na nedbalost, kdy nedbalost již byla kriminalizována a její podstata byla velmi podobná současnému pojetí nedbalosti, zároveň bylo shodně s dnešní úpravou formulováno obecné ustanovení, podle kterého postačí spáchat trestný čin úmyslně a z nedbalosti je trestán pouze tam, kde to zákon výslovně stanoví. Takový příklad lze nalézt např. v ustanovení § 221 odst. 1 tohoto zákona, které stanovilo, že „*kdo jinému z nedbalosti ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na tři měsíce.*“ Samotná nedbalost a její rozdělení na vědomou a nevědomou pak bylo zakotveno v § 3 odst. 2 tohoto zákona, kde bylo stanoveno:

---

⁸⁰ KALLAB, J. *Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské*. Praha: Mellantrich, 1935. s. 48-49.

⁸¹ VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 623.

“(2) Výsledek uvedený v zákoně je zaviněn z nedbalosti, jestliže pachatel

a) věděl, že jej může způsobit, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že jej nezpůsobí, nebo

b) nevěděl, že jej může způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět mohl.”

Po tomto trestním zákoně došlo k vydání nového trestního zákona již v roce 1961, kdy byl vydán zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, který platil dlouhých téměř padesát let, kdy byl po velkém množství novelizací nahrazen současným trestním zákoníkem. Oproti předchozímu trestnímu zákonu je u nedbalosti stanoveno navíc porušení či poškození zájmu chráněného zákonem a úprava je o něco více komplexnější, zároveň v komparaci s dnešním trestním zákoníkem se jedná o úpravu nedbalosti, která je takřka totožná. Tudíž v pojetí současného trestního zákoníku nedošlo k jakémukoliv posunu či změně v oblasti právní úpravy nedbalosti.⁸²

Tento zákon byl přijat především v souvislosti s reformou soudnictví, rozdílem oproti předchozí úpravě je navíc nově materiálně-formální pojetí trestného činu, a dále byla doplněna zvláštní část o některé trestné činy směřující proti tehdejšímu státnímu zřízení.⁸³ Pro oba tyto zákony z minulého století je z hlediska zavinění charakteristické tedy rozlišení nedbalosti a úmyslu, když se již tehdy úmysl rozlišoval na přímý a nepřímý a nedbalost na vědomou a nevědomou a dále vyjádření složek vědění a chtění, na základě kterých dochází k odlišení úmyslu a nedbalosti. Oba tyto zákony neznají pojem “hrubá nedbalost”, která se prvně v textu zákona vyskytla až s účinností současného trestního zákoníku, tedy k. 1. 1. 2010, byť určité prvky hrubé nedbalosti lze shledat již v trestním zákoně z roku 1961, a to konkrétně např. v ustanovení § 224 odst. 3 tohoto zákona, kde je stanoveno: “Kdo z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt více osob proto, že hrubě porušil předpisy o ochraně životního prostředí...”, a právě v tomto hrubém porušení lze shledávat prvky hrubé nedbalosti, jak ji zná současná právní úprava, proto jde o vyšší intenzitu nedbalosti, která je zde klasifikována jako kvalifikovaná skutková podstata.

---

⁸² VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 628.

⁸³ SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., VANDUCHOVÁ, M. *Systém českého trestního práva. Trestní právo a trestní zákony*. Praha: Novatrix, 2009. s. 53-54

4. Jednotlivé skutkové podstaty trestných činů proti životu a zdraví spáchané nedbalostním jednáním

4.1. Trestné činy proti životu a zdraví obecně

České trestní právo na prvním místě chrání především život a zdraví jednotlivců. Toto lze vyvodit hned z několika článků Listiny základních práv a svobod. Na prvním místě bych však zmínila článek 6.⁸⁴

„(1) Každý má právo na život. Lidský život je hoden ochrany již před narozením.

(2) Nikdo nesmí být zbaven života.

(3) Trest smrti se nepřipouští.

(4) Porušením práv podle tohoto článku není, jestliže byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné.“⁸⁵

Z tohoto důvodu došlo ke změně systematiky trestního zákoníku, kdy nyní jsou trestné činy seřazeny podle míry důležitosti zákonem chráněného zájmu. Trestné činy proti životu a zdraví tedy nalezneme v první hlavě zvláštní části trestního zákoníku, bez rozdílu, zda se jedná o trestné činy úmyslné či trestné činy spáchané nedbalostí.⁸⁶ V první hlavě nalezneme trestné činy rozdělené do pěti skupin, a to trestné činy proti životu, trestné činy proti zdraví, trestné činy ohrožující život nebo zdraví, trestné činy proti těhotenství ženy a trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem.⁸⁷ Ochranu života a zdraví ovšem nalezneme nejen v hlavě první, ale i v ostatních hlavách zvláštní části TrZ, jelikož mohou být ohroženy i při útocích, které primárně nesměřují právě proti životu a zdraví.⁸⁸

„Objektem trestných činů uvedených v díle 1 až 4 hlavy I je především život a zdraví člověka a život plodu, ale také některé jiné vztahy ... a mravní normy. Objektem trestných činů upravených v díle 5 je zájem na dodržování přísných etických zásad při nakládání s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a genomem.“⁸⁹

⁸⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 550

⁸⁵ čl. 6 usnesení č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*

⁸⁶ FRYŠTÁK M., PROVAZNÍK J., SEDLÁČKOVÁ J., ŽATECKÁ E. *Trestní právo hmotné zvláštní část*. KEY Publishing s.r.o., Ostrava, 2015, s. 6.

⁸⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 551.

⁸⁸ JELÍNEK J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 521.

⁸⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 551

Je tedy nezbytné vymezit, kdy lidský život začíná, resp. do kdy je lidská bytost plodem a od které chvíle je již člověkem. Pro trestní právo bylo nutné zvolit přelomovou hranici během porodu, kdy se z plodu stává člověk. Za tuto hranici je v rámci trestního práva na rozdíl od medicínského hlediska považována chvíle, kdy se hlavička dítěte či jiná jeho část začíná dostávat ven z matky.⁹⁰

Objektivní stránkou u těchto trestných činů je způsobení smrti či poškození zdraví člověka. Pachatel může naplnit skutkovou podstatu trestného činu konáním či opomenutím, z toho důvodu mluvíme o tzv. nepravých omisivních činech.

Následky dělíme na usmrcení, těžkou újmu na zdraví a ublížení na zdraví dle míry závažnosti.⁹¹ Co se týče subjektivní stránky, řadíme do této hlavy nejen trestné činy spáchané úmyslně, nýbrž i trestné činy spáchané nedbalostně. Právě rozlišení formy zavinění je důležité pro odlišení jednotlivých trestných činů proti životu a zdraví mezi sebou.⁹² Pokud jde o pachatele těchto trestných činů, tak „*pachatelem všech trestných činů proti životu a zdraví může být fyzická osoba. Pachatelem těchto trestných činů může být i právnická osoba s výjimkou zabití (§ 141), vraždy novorozeného dítěte matkou (§ 142), účasti na sebevraždě (§ 144) a rvačky (§ 158).*“⁹³

Mezi trestnými činy proti životu a zdraví najdeme ty, které pro společnost představují největší nebezpečí a zároveň sem řadíme i trestné činy, které pro společnost nejsou až tak nebezpečné. K nejnebezpečnějším trestným činům proti životu a zdraví patří vražda, naopak k méně závažným lze uvést například trestný čin rvačky.⁹⁴

S nedbalostními trestnými činy se zpravidla nejčastěji setkáme v oblasti dopravních nehod, kdy řidič poruší některou z jemu uložených důležitých povinností zejména podle zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích nebo zákona č. 56/2001 Sb.⁹⁵ Existuje hned několik pohledů na to, co je to dopravní nehoda, mě osobně se zdá jako jedna z nejlepších definice, kterou uvádí doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D., který říká, že „*silniční dopravní nehodou je nezamýšlená, nepředvídaná událost v silničním provozu na veřejných komunikacích způsobená dopravními prostředky, která měla škodlivý následek na životech, zdraví osob nebo na majetku*“.⁹⁶ K důležitým povinnostem v silniční dopravě lze uvést jako příklad nepřiměřenou rychlost při jízdě, nedání přednosti v jízdě, předjíždění

---

⁹⁰ Tamtéž, s. 553

⁹¹ JELÍNEK J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 551, 552

⁹² Tamtéž, s. 552

⁹³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné.* 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 552

⁹⁴ Tamtéž, s. 552

⁹⁵ JELÍNEK J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 536

⁹⁶ CHMELÍK, Jan. *Dopravní nehody.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 104.

v místech, kde je to zakázáno, bezohledná jízda, nesledování technického stavu vozidla, situace, kdy řidič usne za volantem v důsledku únavy, to, že vozidlo řídí osoba bez řidičského oprávnění či pokud je dopravní nehoda způsobena z důvodu nedostatečného výhledu na vozovku, protože řidič má znečištěné přední sklo.⁹⁷ Další oblastí, ve které se často můžeme setkat s porušením důležité povinnosti, je oblast zdravotnictví, zejména se bude jednat o nedbalostní varianty ublížení na zdraví, ale v úvahu může přicházet i usmrcení z nedbalosti.⁹⁸

Obecně lze k důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, postavení nebo funkce pachatele nebo uložené dle zákona říct, že se musí jednat o porušení takové povinnosti, jejímž porušením se podstatně zvýší nebezpečí pro lidské zdraví či lidský život, tedy kdy její porušení má zpravidla za následek způsobení těžké újmy na zdraví nebo usmrcení.⁹⁹ Mezi tímto porušením a následkem musí být prokázána příčinná souvislost.¹⁰⁰

V souvislosti s trestnými činy proti životu a zdraví považují také za podstatné zmínit, co je myšleno hrubým porušením zákonů. Hrubým porušením zpravidla bývá myšleno porušení více povinností uvedených v jedné či více normách zákonů o ochraně životního prostředí, bezpečnosti práce či hygienických zákonů. Nemusí se jednat pouze o zákony, ale o jakékoliv právní předpisy.¹⁰¹ Z judikatury ovšem vyplývá, že jsou i případy, kdy není nezbytně nutné, aby došlo k porušení více povinností. Postačí, pokud dojde k porušení byť i jedné povinnosti, když porušení této povinnosti bude považováno za dostatečně intenzivní.¹⁰²

Další pojem, který považují za důležitý vysvětlit vzhledem k tomu, že se v práci z velké části věnují dopravním nehodám, je pojem „princip omezené důvěry“ v dopravě. Tzv. princip omezené důvěry v dopravě znamená, že účastník silničního provozu může v souvislosti s tímto principem spoléhat na to, že i ostatní účastníci silničního provozu se budou chovat v souladu s pravidly silničního provozu. O jeho definici tohoto principu se pokusil například Nejvyšší soud v usnesení sp. zn. 6 Tdo 143/2011 ze dne 29. 3. 2011, ve kterém uvádí, že „zásada tzv. omezené důvěry v dopravě znamená, že řidič motorového vozidla může spoléhat na dodržení dopravních předpisů ostatními účastníky provozu na

---

⁹⁷ PORADA V. a kol. *Silniční dopravní nehoda v teorii a praxi*. Praha: Linde, 2000. Vysokoškolská právnická učebnice, s. 114-115

⁹⁸ CÍSAŘOVÁ D., SOVOVÁ O. a kol., *Trestní právo a zdravotnictví*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Orac, 2000. Studijní texty (Orac), s. 53

⁹⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 1963, sp. zn. 1 Tz 36/63 (ASPI)

¹⁰⁰ JELÍNEK J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 535

¹⁰¹ DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015 (ASPI)

¹⁰² Např. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 3 Tdo 1190/2015 (ASPI)

pozemních komunikacích, nevyplývá-li z konkrétní situace opak. Výjimkou z této zásady jsou případy, kdy ze situace v provozu na pozemních komunikacích vyplývá povinnost dbát zvýšené opatrnosti nebo s předstihem reagovat na situaci, aby bylo zabráněno kolizi (např. na komunikacích nebo v jejich blízkosti se pohybují děti, osoby těžce zdravotně postižené, přestárlé, zjevně volně pobíhající zvířata nebo to vyplývá z existence instalovaných dopravních značek). Důvodně spoléhat na to, že tito účastníci silničního provozu dodrží pravidla silničního provozu, může jen v případě, pokud z konkrétních okolností neplyne obava, že tomu tak nebude.“¹⁰³

Jako příklad lze uvést například náleží Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2065/15 ze dne 31. 5. 2016, kde se jednalo o řidiče, který na parkovišti obchodního domu couval se svým vozidlem z parkovacího místa a přitom srazil roční dítě, které na následky poranění zemřelo. Ústavní soud zrušil předchozí rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, protože Ústavní soud se jiným způsobem postavil k tzv. principu omezené důvěry v dopravě, a to příznivěji pro řidiče. Důvodem pro toto rozhodnutí bylo zejména to, že Ústavní soud konstatoval, že řidič může právě v souladu s výše uvedeným principem spoléhat na to, že v případě, kdy se na parkovišti pohybuje roční dítě s dospělými osobami, zamezí tomu, aby dítě samo vběhlo do dráhy vozidla.¹⁰⁴

Podobný je případ řidiče osobního automobilu, který odbočoval z hlavní pozemní komunikace vlevo na vedlejší pozemní komunikaci a při tom ohrozil zleva příjezdějícího motocyklistu, který do něj narazil. Řidič osobního automobilu byl odsouzen pro přečin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti. Řidič osobního automobilu předpisově zapnul levý ukazatel směru a zařadil se ke středu vozovky, kde pouštěl protijedoucí vozidla, kdy za odbočujícím vozidlem mezitím stála další vozidla, motocyklista se však přičítal nepovolenou rychlostí přes plnou čáru a zleva začal kolonu předjíždět a v důsledku toho došlo při odbočování řidiče osobního automobilu ke střetu s motocyklistou. V důsledku těchto okolností proto i v tomto případě bylo rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR zrušeno nálezem Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3159/15 ze dne 25. 10. 2016, protože stejně jako ve výše uvedeném případě Ústavní soud vyložil tzv. princip omezené důvěry příznivěji pro řidiče osobního automobilu.¹⁰⁵

---

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 3. 2011, sp. zn. 6 Tdo 143/2011 (ASPI)

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. III. ÚS 2065/15 (ASPI)

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3159/15 (ASPI)

4.2. Trestné činy proti životu – usmrcení z nedbalosti

Jak již bylo výše uvedeno, trestné činy proti životu nalezneme v první hlavě zvláštní části TrZ. Ovšem do skupiny trestných činů proti životu spáchaných nedbalostním zaviněním řadíme pouze jeden trestný čin, a to trestný čin usmrcení z nedbalosti. Trestný čin usmrcení z nedbalosti je nejzávažnějším trestným činem proti životu spáchaným nedbalostně a nalezneme ho v ustanovení § 143 TrZ, kde je stanoveno:

„(1) *Kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.*

(2) *Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.*

(3) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony.*

(4) *Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 3 smrt nejméně dvou osob.*“¹⁰⁶

Stejně jako bylo výše vymezeno, kdy lidský život začíná, považují za vhodné vymezit také konec lidského života. Smrt není jednorázovou záležitostí, jedná se o proces, při kterém jednotlivé životní funkce selhávají postupně. Pro trestní právo, zejména pro trestní odpovědnost pachatele, je ovšem nutné okamžik smrti upřesnit. K naplnění skutkové podstaty nepostačí jako následek tzv. smrt klinická, při které dojde k zastavení jen některých vitálních funkcí, jelikož tyto funkce mohou být obnoveny. Následkem v podobě smrti se tedy dle judikatury má na mysli smrt cerebrální neboli smrt mozková, kdy je smrt již nenávratná a nelze očekávat obnovení životních funkcí.¹⁰⁷

Objektem trestného činu usmrcení z nedbalosti je lidský život, subjektem může být kterákoli fyzická či právnická osoba a z hlediska subjektivní stránky, jak už napovídá samotný název trestného činu, postačí ke spáchání nedbalostní zavinění, ať už nedbalost vědomá či nevědomá¹⁰⁸ Nedbalostí musí za prvé dojít k porušení povinnosti, která měla být dotyčným dodržována a za druhé je nutné, aby došlo k následku v podobě smrti. Tento

¹⁰⁶ § 143 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁷ DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015 (ASPI)

¹⁰⁸ FRYŠTÁK M., PROVAZNÍK J., SEDLÁČKOVÁ J., ŽATECKÁ E. *Trestní právo hmotné zvláštní část*. KEY Publishing s.r.o., Ostrava, 2015, s. 6

čin je tedy trestný pouze v případě, že dojde ke smrtelnému následku poškozeného. Pokud by šlo pouze o vyvolání nebezpečí vzniku smrti, nebyla by v tom případě naplněna skutková podstata tohoto trestného činu, v takovém případě by se mohlo jednat pouze například o trestný čin obecného ohrožení z nedbalosti.¹⁰⁹ Zavinění ve formě nedbalosti odlišuje tento trestný čin od trestného činu vraždy, zabití a vraždy novorozeného dítěte matkou, které jsou uvedeny v ustanoveních před trestným činem usmrcení z nedbalosti. Zároveň je nutno odlišit usmrcení z nedbalosti také od úmyslných trestných činů, v jejichž důsledku došlo ke smrti z nedbalosti, například lze uvést trestný čin ublížení na zdraví dle ustanovení § 146 odst. 1 a 4:¹¹⁰

„(1) Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

...

(4) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.“¹¹¹

S trestnými činy usmrcení z nedbalosti se nejčastěji setkáme v silniční dopravě, ale například i v dopravě letecké či vodní, i když v tomto směru to není až tak častá záležitost. Nejběžněji se setkáme s přečinem usmrcení z nedbalosti právě při dopravních nehodách, kde za škodlivý následek je zodpovědný i ten řidič motorového vozidla, který svěřil řízení jinému člověku, ač si byl vědom, že řízení neovládá a sám přitom měl a mohl předvídat, že ke škodlivému následku může dojít.¹¹² Neobvyklou záležitostí není ani to, že k usmrcení z nedbalosti dochází v povolání, ať už například v dolech, na stavbách či při péči o pacienty v oboru zdravotnictví. K výše uvedenému trestnému činu může dojít nejen v povolání, ale i v domácnosti při běžných opravách či při péči rodičů o dítě ve chvíli, kdy rodič svou péči zanedbá.¹¹³

V § 143 odst. 2 TrZ je uvedeno, že pachatel je potrestán vyšší trestní sazbou v případě, kdy poruší důležitou povinnost, která pro něj vyplývá ze zaměstnání, povolání, postavení či funkce, která mu byla uložena zákonem. Považuji za důležité upřesnit, že povinností uloženou zákonem není myšlena pouze povinnost uložená výhradně zákonem,

¹⁰⁹ DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015 (ASPI)

¹¹⁰ JELÍNEK J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 535

¹¹¹ § 146 odst. 1 a 4 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹² JELÍNEK J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 217.

¹¹³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 559

ale povinnost může být uložena také předpisem, který zákon provádí. Například se může jednat o různé předpisy pro řidiče, lékaře či lyžaře na sjezdovce.¹¹⁴ Za důležitou povinnost lze považovat pouze takovou povinnost, jejímž porušením vzniká vysoký stupeň nebezpečnosti pro společnost, jako příklad lze uvést, že v oblasti dopravy může být porušením důležité povinnosti i to, když řidič výrazně překročí nejvyšší povolenou rychlost při jízdě s motorovým vozidlem v obci. Pojmem výrazně je myšleno o více než 70%. Jako další příklad může být i to, pokud dojde k dopravní nehodě v důsledku toho, že řidič při řízení motorového vozidla opakovaně strpěl zásahy do řízení ze strany spolujezdce.¹¹⁵ Soudy dále v souvislosti s oblastí dopravy považují za porušení důležité povinnosti v oblasti dopravy například řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholického nápoje, nedbání zvýšené opatrnosti, když se na přechodu vyskytnou děti či lidé velmi vysokého věku, nesledování technického stavu vozidla, couvání s nákladním vozidlem bez dostatečného přehledu, nepřiměřeně rychlou jízdu v zatáčkách nebo předjíždění v těch místech, kde je to zakázáno.¹¹⁶

Ještě přísněji bude potrestán ten pachatel, který spáchá trestný čin dle § 143 odst. 3 TrZ, kdy zpravidla dochází k zvlášť závažnému porušení více povinností uvedených v jedné či více normách v zákonech o ochraně životního prostředí, bezpečnosti práce či hygienických zákonech. Mezi tyto zákony můžeme řadit například zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích či zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. Společným s odst. 2 zůstává to, že se může jednat jak o porušení těchto a dalších zákonů, tak i jejich prováděcích předpisů.¹¹⁷ Jako příklad hrubého porušení předpisů o bezpečnosti dopravy ve smyslu § 143 odst. 3 TrZ lze uvést řízení motocyklu, o kterém je pachateli známo, že není technicky dostatečně vybaven, především mu jsou známy ty skutečnosti, že motocykl má slabá světla a nemá účinné brzdy a zároveň je pachatel v době řízení motocyklu pod vlivem alkoholu a jede rychlostí, jež je nepřiměřená technickému stavu vozidla i viditelnosti.¹¹⁸ Z jiné oblasti než dopravy lze jako hrubého porušení uvést příklad, kdy mistr na stavbě nechá jeho

¹¹⁴ DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015 (ASPI)

¹¹⁵ JELÍNEK J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 218-219.

¹¹⁶ DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015 (ASPI)

¹¹⁷ DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015 (ASPI)

¹¹⁸ GRÍVNA T., *Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné a zvláštní části*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 190-191.

podřízené pracovat v hlubokém výkopu, kde hrozí sesuv hlíny, aniž by je předtím poučil o bezpečnosti práce a zajistil svým podřízeným ochranné pomůcky.¹¹⁹ Lze říct, že odst. 3 tohoto ustanovení je jakýmsi způsobem ještě patrnější či dokonce bezohlednější porušení důležité povinnosti než v odst. 2.

4.3. Trestné činy proti zdraví

Na rozdíl od trestných činů proti životu, kdy je objektem trestného činu lidský život, je u trestných činů proti zdraví objektem zájem na zdraví člověka. Do objektu se zahrnuje i duševní zdraví člověka.¹²⁰ Jsou tedy oproti trestným činům proti životu méně závažné, ale přesto je také nalezneme v hlavě první. Tyto trestné činy spáchané z nedbalosti můžeme uvést rovnou dva, a to trestný čin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti a trestný čin ublížení na zdraví z nedbalosti. Objektivní stránkou se rozumí ublížení na zdraví,¹²¹ které jak již uvádím v kapitole 1.3, je dvojího stupně a je vymezeno v ustanovení § 122 TrZ, kde je rozděleno na ublížení na zdraví a těžkou újmu na zdraví. Považuji za důležité si na začátku této podkapitoly tyto dva pojmy více přiblížit. Ublížením na zdraví ve smyslu § 122 odst. 1 TrZ je myšlen takový stav, kdy dojde k poruše zdraví. Porucha zdraví musí poškozenému znesnadňovat obvyklý způsob života, ale ne nějakým výrazným způsobem, právě na rozdíl od těžké újmy na zdraví. Musí se jednat o změněný zdravotní stav, který se vyznačuje např. trvajícím bolestmi, nechutenstvím, nespavostí či omezením pohyblivosti. Důležité kritérium je také pracovní neschopnost poškozeného, avšak nejedná se o jediné kritérium. Zpravidla si takovýto následek také žádá vyšetření u lékaře, ale ani to není nezbytnou podmínkou pro to, aby se jednalo o ublížení na zdraví. Je tedy opravdu nutné vycházet ze všech okolností a každý případ posuzovat jednotlivě. Zároveň toto omezení obvyklého způsobu života nesmí trvat jen zcela krátkou dobu, kdy se podle ustálené judikatury jedná o dobu nejméně sedmi kalendářních dnů. Ale znovu je zde výjimka, že se může jednat i o dobu kratší v případě, že se jedná o výraznou poruchu zdraví. V případě těžké újmy na zdraví se musí jednat o vážnou poruchu a zároveň ji lze podřadit pod některý z vymezených případů v § 122 odst. 2 písm. a) až i) TrZ, což je základním rozdílem mezi těžkou újmou a ublížením na zdraví. Dle praxe soudů se setkáváme s tím, že obecně za těžkou újmu na zdraví lze považovat vážnou poruchu zdraví nebo vážné onemocnění, které způsob života poškozeného omezovaly po dobu nejméně

---

¹¹⁹ DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015 (ASPI)

¹²⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 562

¹²¹ JELÍNEK J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 538

šesti týdnů. Na rozdíl od ublížení na zdraví se jedná o velmi citelnou újmu v obvyklém způsobu života poškozeného.¹²²

4.3.1. Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti

Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti je závažnějším stupněm ublížení na zdraví a jeho vymezení nalezneme v ustanovení § 147 TrZ:

„(1) *Kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.*

(2) *Odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.*

(3) *Kdo z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.*“¹²³

Podmínkou trestní odpovědnosti tohoto ustanovení je vznik následku, způsobeného nedbalostí, v podobě těžké újmy na zdraví, jelikož se jedná o poruchový trestný čin, nepostačí tedy pouze ohrožení lidského zdraví. S trestnými činy těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti se lze opět nejběžněji setkat ve stejných oblastech jako výše uvedený trestný čin usmrcení z nedbalosti. V odst. 2 tohoto ustanovení za porušení důležité povinnosti může být myšleno například právě porušení důležité povinnosti v oboru zdravotnictví, jako například zanedbání pravidelných kontrol pacienta na lůžku, neproověření informace o zdravotním stavu pacienta, nesprávné podání léků či podání nesprávného léku. Tohoto přečinu mohou dopustit jak lékaři, tak i nelékařští zdravotničtí pracovníci,¹²⁴ ale lze sem řadit i například psychology či sociální pracovníky.¹²⁵ To, že se nemusí jednat pouze o lékaře lze mimo jiné odvodit také z článku 4 Úmluvy o lidských právech a biomedicině, ve kterém je stanoveno, že „*Jakýkoliv zákrok v oblasti péče o zdraví, včetně vědeckého výzkumu, je nutno provádět v souladu s příslušnými profesními povinnostmi a*

¹²² DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015 (ASPI)

¹²³ § 147 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁴ PRUDIL, L. *Právo pro zdravotnické pracovníky*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 137

¹²⁵ CÍSAŘOVÁ D., SOVOVÁ O. a kol., *Trestní právo a zdravotnictví*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Orac, 2000. Studijní texty (Orac), s. 53

standardy“.¹²⁶ Ve většině případů se o pacienta stará několik osob, a proto je nutné při určování trestní odpovědnosti přihlídnout k zavinění každého z nich, přičemž jim zavinění musí být prokázáno. Z judikatury vyplývá, že za porušení důležité povinnosti nelze považovat porušení jakékoliv povinnosti, ale pouze takové, která má za následek nebezpečí pro lidský život a zdraví a zároveň se porušením povinnosti a následkem musí být prokázána příčinná souvislost.¹²⁷ K naplnění skutkové podstaty dle § 147 odst. 2 může dojít i v případě, kdy pachatel prodá poškozenému pyrotechniku, jejímž použitím dojde u poškozeného ke vzniku těžké újmy na zdraví a pachatel si při prodeji u poškozeného neověřil, zda dosáhl zákonem stanoveného věku, přestože bylo na pohled zřejmé, že tomu tak není.¹²⁸

Nejpřísnější trestní sazbou bude potrestán pachatel, který se dopustí trestného činu dle odst. 3 tohoto ustanovení. V takovém případě musí dojít ke splnění dvou kumulativních podmínek, za prvé musí být způsobena újma na zdraví minimálně u dvou osob a za druhé musí být porušeny zákony o ochraně životního prostředí, o bezpečnosti práce nebo dopravy, anebo hygienické zákony.¹²⁹

4.3.2. Ublížení na zdraví z nedbalosti

Druhým trestným činem, který spadá do skupiny trestných činů proti zdraví, je trestný čin ublížení na zdraví z nedbalosti dle ustanovení § 148 TrZ:

„(1) Kdo jinému z nedbalosti ublíží na zdraví tím, že poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Kdo z nedbalosti způsobí ublížení na zdraví nejméně dvou osob proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.“¹³⁰

Ani zde se v podstatě nesečkáme s něčím odlišným od předchozích uvedených trestných činů. I s tímto trestným činem se můžeme nejčastěji setkávat na stejných úsecích jako s výše uvedenými trestnými činy, tj. na úseku dopravy či zdravotnictví.

---

¹²⁶ čl. 4, sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 96/2001 Sb.m.s., o přijetí Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny: Úmluva o lidských právech a biomedicině

¹²⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 1. 2003, sp. zn. 4 Tz 57/2002 (ASPI)

¹²⁸ JELÍNEK J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 227.

¹²⁹ DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015 (ASPI)

¹³⁰ § 148 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů.

Stejně jako těžké ublížení na zdraví z nedbalosti je tento trestný čin činem poruchovým. Toto ustanovení si je celkově velmi podobné s ustanovením § 147 TrZ, avšak s rozdílem mezi těmito dvěma ustanoveními se setkáme v tom, že pokud chybí některá z okolností zvyšující závažnost trestného činu, které jsou uvedeny v § 148 odst. 1 a 2 TrZ, nejedná se o trestný čin, ale jedná se pouze o přestupek proti občanskému soužití dle § 49 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích.¹³¹ Rozdíl je v ustanovení § 147 odst. 1 TrZ a § 148 odst. 1 TrZ, jelikož u § 148 odst. 1 TrZ je podmínkou trestnosti to, že k ublížení na zdraví z nedbalosti dojde porušením důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uložené podle zákona. V tomto je tedy rozdíl mezi jednotlivými ustanoveními, jelikož v § 147 odst. 1 TrZ tato podmínka není.¹³² K trestnému činu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti může tedy dojít, aniž by došlo k porušení důležité povinnosti, což ovšem u ublížení na zdraví z nedbalosti možné není.

4.4. Trestné činy ohrožující život nebo zdraví

Jedná se o skupinu ohrožovacích trestných činů, což znamená, že k jejich dokonání postačí pouze ohrožení zájmu chráněného zákonem. Můžeme sem zařadit například mučení a jiné nelidské a kruté zacházení, neposkytnutí pomoci, neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku, šíření nakažlivé nemoci či rvačku,¹³³ ale trestné činy spáchané nedbalostně patřící do této skupiny jsou také pouze dva.

4.4.1. Šíření nakažlivé nemoci z nedbalosti

Trestný čin šíření nakažlivé nemoci z nedbalosti nám vymezuje TrZ v ustanovení § 153:

„(1) Kdo z nedbalosti způsobí nebo zvýší nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci u lidí, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek,

---

¹³¹ DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015 (ASPI)

¹³² DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015 (ASPI)

¹³³ JELÍNEK J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 547

b) poruší-li takovým činem důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo

c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt, nebo

b) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 2 písm. b) těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 3 proto, že hrubě porušil zákony na ochranu veřejného zdraví.

(5) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt nejméně dvou osob proto, že hrubě porušil předpisy na ochranu veřejného zdraví.¹³⁴

Objektem tohoto trestného činu je stejně jako u předchozích také ochrana života a zdraví. V tomto případě je život a zdraví člověka chráněn před nakažlivými nemocemi, které by jejich šířením mohly ohrozit více lidí. Dle § 152 TrZ je trestná i pouhá příprava.¹³⁵ Jedná se o trestný čin ohrožovací, nikoli poruchový, což znamená, že k jeho dokonání postačí, aby došlo k ohrožení zájmu chráněného zákonem, v tomto případě konkrétně lidského zdraví. Nakažlivé nemoci jsou nemoci, které nalezneme taxativně vymezené v příloze č. 1 k nařízení vlády č. 453/2009 Sb. Tato příloha obsahuje výčet přibližně o dvou desítkách nemocí, zejména bych uvedla ty nejznámější z nich, kterými jsou tuberkulóza, salmonelóza, cholera, dávivý kašel a v neposlední řadě i AIDS včetně nosičství viru HIV. V této příloze nalezneme i pohlavní nemoci, jejichž šíření však bude postihováno jako trestný čin ohrožení pohlavní nemocí dle § 155 TrZ, nikoli dle § 152 TrZ. Je tomu tak z toho důvodu, že tyto nemoci jsou přenášeny skutečně pouze pohlavním stykem, čemuž tak u AIDS ani nosičství viru HIV není.¹³⁶

V odst. 1 se setkáme s pojmy „zavlečení“ a „rozšíření“. Zavlečením je myšleno vyvolání nebezpečí nákazy nakažlivou nemocí v místě, kde se do nynějška nemoc nevyskytovala. Naopak v případě, kdy se na nějakém místě choroba již vyskytuje, mluvíme o jejím rozšíření. V obou případech může být pachatelem trestného činu jak

¹³⁴ § 153 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁵ FRYŠTÁK M., PROVAZNÍK J., SEDLÁČKOVÁ J., ŽATECKÁ E. *Trestní právo hmotné zvláštní část*.

KEY Publishing s.r.o., Ostrava, 2015, s. 13-14

¹³⁶ Nařízení vlády č. 453/2009 Sb. (ASPI)

nakažená osoba, tak i osoba zdravá, která ale svým jednáním porušila jistou povinnost a tím by mohla nebezpečí zavlečení či rozšíření nemoci vyvolat.¹³⁷

K odst. 2 písm. a) bych ráda objasnila pojmy „stav ohrožení státu“, „válečný stav“ a „živelná pohroma“. Stát se ve stavu ohrožení vyskytuje ve chvíli, kdy jsou ohroženy základy demokracie, jeho suverenita či jednotnost území. Stav ohrožení státu má právo vyhlásit Parlament České republiky a toto rozhodnutí se vyhláší stejným způsobem jako zákony. Stav ohrožení státu lze vyhlásit i pouze pro část území republiky, čemuž tak naopak není u válečného stavu, který musí být vyhlášen zásadně pouze pro celé území. Válečný stav také vyhláší parlament České republiky a to ve chvíli, kdy je území našeho státu napadeno či když nastane situace, že máme povinnost plnit mezinárodní závazky o společné obraně proti napadení. Živelná pohroma je například povodeň či zemětřesení, tedy škodlivé působení přírodních sil. Pod „jinými událostmi“, které jsou také v tomto odstavci zmíněny, si lze představit například občanské nepokoje.¹³⁸

4.4.2. Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti

Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti nalezneme v trestním zákoníku pod § 157:

„(1) Kdo v rozporu s jiným právním předpisem má na prodej nebo pro tento účel vyrobí anebo sobě nebo jinému opatří z nedbalosti potraviny nebo jiné předměty, jejichž požití nebo užití k obvyklému účelu je nebezpečné lidskému zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody až na dvě léta bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek,

b) poruší-li takovým činem důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo

c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

---

¹³⁷ DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015 (ASPI)

¹³⁸ DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015 (ASPI)

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt, nebo

b) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 2 písm. b) těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 3 písm. a) proto, že hrubě porušil hygienické nebo jiné zákony týkající se takových potravin nebo předmětů.

(5) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt nejméně dvou osob proto, že hrubě porušil hygienické nebo jiné zákony týkající se takových potravin nebo předmětů.¹³⁹

Objektivní stránka je charakterizována protiprávním prodejem, výrobou či opatřením potravin nebo jiných předmětů pro sebe či druhého, které jsou po jejich požití či užití nebezpečné pro lidské zdraví, které je v tomto případě opět objektem trestného činu. Potravinami jsou myšleny veškeré předměty uvedené do prodeje, které jsou určené ke konzumaci. K ostatním předmětům můžeme uvést jako příklad kosmetické výrobky, elektronika, obuv či oděvy. O trestnou činnost se jedná v případě, kdy tyto předměty jsou nebezpečné při jejich běžném požívání a užívání. O trestnou činnost se tedy nebude jednat ve chvíli, kdy by tyto potraviny či předměty byly užity k neobvyklému účelu.¹⁴⁰

V odst. 1 je uvedeno „jiný právní předpis“, pod kterým si lze představit velkou spoustu norem, které stanoví přesné požadavky na nezávadnost potravin a jiných předmětů po jejich zdravotní stránce. Tato formulace ovšem zároveň připouští, že se mohou vyskytovat i zdravotně závadné potraviny, na které se toto ustanovení vztahovat nebude, jedná se o lihoviny či tabákové výrobky.¹⁴¹

Podmínkou trestnosti není to, aby pachatel byl oprávněn k prodeji či výrobě, tato činnost je samozřejmě trestná i v případě, že se jedná o nelegální prodej či výrobu.¹⁴² Tento čin bude trestný i v případě, kdy pachatel bude potraviny či předměty buď jen skladovat či přepravovat za účelem možného prodeje. Výrobou není nezbytně myšlena technologicky obtížná výroba, postačí i výroba laická. Opatřením pro sebe či někoho dalšího je myšleno jakékoliv získání do svého vlastnictví, ať už cestou legální či nelegální. Podmínkou je, že se musí jednat o opatření si předmětů za účelem prodeje. Nepůjde tedy o trestnou činnost v případě, kdy dojde k opatření závadných potravin či předmětů pouze pro

¹³⁹ § 157 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁰ FRYŠTÁK M., PROVAZNÍK J., SEDLÁČKOVÁ J., ŽATECKÁ E. *Trestní právo hmotné zvláštní část*. KEY Publishing s.r.o., Ostrava, 2015, s. 14-15

¹⁴¹ DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015 (ASPI)

¹⁴² FRYŠTÁK M., PROVAZNÍK J., SEDLÁČKOVÁ J., ŽATECKÁ E. *Trestní právo hmotné zvláštní část*. KEY Publishing s.r.o., Ostrava, 2015, s. 14-15

své vlastní požití či užití bez následného prodeje nebo kdyby závadné věci sice byly opatřeny s myšlenkou potencionálního prodeje, ovšem s úmyslem jejich závadnost odstranit.¹⁴³

---

¹⁴³ DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015 (ASPI)

5. Nedbalostní zavinění ve světle judikatury

V této kapitole zmíním několik judikátů, které souvisejí s trestnými činy proti životu a zdraví spáchaných nedbalostním zaviněním a které mi přišly svým obsahem určitým způsobem zajímavé. Pár judikátů je níže popsáno hlouběji, u zbylých judikátů jsem se zaměřila vždy pouze na to nejdůležitější, co z daných judikátů vyplývá. Snažila jsem se tuto kapitolu pojmout tak, aby obsahovala různorodou judikaturu.

Judikatura

Jako první bych uvedla usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 219/2005, ze kterého vyplývá, že pochybení v určování diagnózy není postupem non lege artis. Určení chybné diagnózy pro lékaře nepředstavuje porušení povinnosti lékaře poskytovat zdravotní péči v souladu se zákony. Pokud ovšem dojde k nesprávnému určení diagnózy v důsledku toho, že při jejím určování došlo k porušení lékařských postupů, jedná se v takových případech většinou o postup non lege artis, kdy je lékař trestně odpovědný. Například k takovému porušení může dojít tak, že lékař bez jakéhokoliv důvodu nevyužil všechny dostupné diagnostické metody. Postup lékaře je nutno hodnotit na základě informací, které měl v době určování diagnózy.¹⁴⁴

Za postup non lege artis je také nutné považovat zanedbání diagnostické péče. Úkolem diagnostické péče je zejména zjišťování zdravotního stavu pacienta spolu s dalšími okolnostmi, jež mají vliv na pacientův zdravotní stav. Konkrétně můžeme mluvit například o situaci, kdy lékař neproověřil informace, které mu byly poskytnuty jiným poskytovatelem zdravotních služeb. V případě, kdy dojde k v důsledku takového zanedbání k poškození zdraví či života pacienta, je za toto jednání lékař zpravidla trestně odpovědný.¹⁴⁵

Při postupu lékaře, který nenařídil okamžitý převoz pacienta na specializované pracoviště, ač věděl, že zdravotní stav pacienta je závažný a že sám lékař ani nikdo jiný na daném místě mu není schopen poskytnout dostatečnou péči. V takovýchto případech dochází k porušení důležité povinnosti lékaře a může dojít k naplnění znaků například trestného činu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 147 TrZ.¹⁴⁶

Trestný čin usmrcení z nedbalosti dle § 143 TrZ lze spáchat jak konáním, tak i opomenutím. Například pokud lékař nedostatečně pacienta vyšetřil a neposkytl mu potřebnou pomoc, přestože pacient jevil známky vážné poruchy zdraví a v důsledku

---

¹⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005 (ASPI)

¹⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 4 Tdo 436/2012 (ASPI)

¹⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 11. 2010, sp. zn. 3 Tdo 777/2010 (ASPI)

nedostatečného vyšetření na následky zranění zemřel. Ze strany lékaře tedy došlo k porušení důležité povinnosti dané mu zákonem v podobě opomenutí.¹⁴⁷

Jak už bylo v práci uvedeno, za porušení důležité povinnosti lze považovat jen porušení takové povinnosti, jejímž porušením v dané situaci může snadno dojít k následku nebezpečí pro lidské zdraví nebo život člověka. Z toho vyplývá, že lze těžko vyjmenovat všechny povinnosti účastníků silničního provozu, které mohou být důležitými povinnostmi. Každý případ je nutné posuzovat individuálně, tudíž, co může být důležitou povinností v jednom případě, nemusí být také ve druhém. Ale existují takové povinnosti, které jsou dle judikatury požadovány za důležité povinnosti uložené dle zákona zpravidla ve všech případech, například řízení motorového vozidla pod vlivem požitého alkoholického nápoje, předjíždění v místech, kde je to zakázáno či couvání s nákladním vozidlem bez dostatečného výhledu.¹⁴⁸

Z unesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 276/2018 vyplývá, že za porušení důležité povinnosti lze považovat i nedodržení pravidel rodičovské odpovědnosti, jelikož rodič je povinen učinit vše pro to, aby své dítě chránil před nehodami a v souvislosti s tím je povinen učinit všechna preventivní opatření, která přidají v úvahu.¹⁴⁹ Na druhou stranu rodičovská odpovědnost je velmi široký pojem a jedná se o zabezpečení výchovy dítěte v tom nejširším slova smyslu. Trestně postižitelné by mělo být pouze takové jednání, u kterého se prokáže, že rodič buď soustavně anebo zásadním způsobem péči o dítě zanedbával. Nelze po rodiči požadovat nepřetržitý dohled nad dítětem, tudíž by se nemělo vycházet pouze z jednoho neučiněného jednání, kdy navíc byla ze strany rodiče učiněna jiná opatření, která považoval za dostatečná.¹⁵⁰

Z odůvodnění rozhodnutí vojenského obvodového soudu sp. zn. 3 T 71/62 ze dne 2. 6. 1961 lze naopak spařit to, že ne v každém porušení předpisu o bezpečnosti dopravy lze současně spatřovat porušení důležité povinnosti. Soud rozhodoval ve věci dopravní nehody, kdy pachatel při jízdě s nákladním vozidlem nedal protijedoucímu motocyklu přednost při odbočování z hlavní pozemní komunikace doleva. Přestože dle vojenského obvodového prokurátora se jednalo o porušení důležité povinnosti, soud rozhodl, že tomu tak není. Názor soudu je takový, že je nezbytné při přihlédnutí ke všem okolnostem dopravní nehody. Mezi tyto okolnosti zařadil zejména to, že obžalovaný do dne nehody s tak těžkými vozidly nejezdil a v místě křižovatky projížděl velmi opatrně mírnou rychlostí.

¹⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 9. 1997, sp. zn. 2 Tzn 72/97 (ASPI)

¹⁴⁸ GRIVNA T., *Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné a zvláštní části*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 190.

¹⁴⁹ Unesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. 6 Tdo 276/2018 (ASPI)

¹⁵⁰ Unesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 11. 2014, sp. zn. 7 Tdo 1249/2014 (ASPI)

Z toho tedy lze vyvodit, že k dopravní nehodě došlo zejména díky nedostatečným řidičským zkušenostem obviněného, nelze proto v tomto spatřovat porušení důležité povinnosti.¹⁵¹

Z dalšího judikátu vyplývá, že porušením důležité povinnosti je například i to, pokud se řidič motorového vozidla plně nevěnuje řízení ve chvíli, kdy jede v souvislé koloně vozidel a od vozidla před ním udržuje takovou vzdálenost, kterou vzhledem k rychlosti vozidla nelze považovat za bezpečnou.¹⁵²

Z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. 5 Tdo 1173/2004 vyplývá, že porušením důležité povinnosti uložené řidiči motorového vozidla právními předpisy, je i to, když dojde k výraznému překročení povolené rychlosti jízdy motorového vozidla v obci. Výrazným překročením je myšleno o více než 70%.¹⁵³

Jak již bylo lehce nastíněno v předchozí kapitole spolu s pojmem „omezený princip důvěry“, za porušení důležité povinnosti se považuje také to, pokud řidič motorového vozidla z nedbalosti způsobí osobě velmi vysokého věku smrt, jelikož řidič se nemůže spoléhat na to, že osoba velmi vysokého věku se bude v silničním provozu chovat s potřebnou opatrností a že bude přiměřeně reagovat na situace v dopravě.¹⁵⁴

V návaznosti na předchozí judikát uvedu ještě jeden příklad z oblasti silniční dopravy, kdy se jedná o porušení důležité povinnosti. Rozsudkem okresního soudu v Sokolově sp. zn. 4 T 338/72 byl obviněný uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví, jelikož řídil bez řidičského oprávnění a narazil do nezletilého, jemuž způsobil vážná zranění.¹⁵⁵ V návaznosti na to rozhodl Nejvyšší soud ČSR o tom, že porušením důležité povinnosti je jízda řidiče, jenž nemá řidičské oprávnění a v důsledku nedostatku zkušeností v řízení motorových vozidel spolu s nepřiměřenou rychlostí jeho jízdy není poté schopen včas reagovat na povahu vozovky a situaci vzniklou na ní.¹⁵⁶

K porušení důležité povinnosti uvádím ještě jeden příklad, který se však netýká oblasti dopravy. Za porušení důležité povinnosti lze považovat i to, když vlastník domu nezajistí odstranění zmrzlého sněhu ze střechy a v případě uvolnění sněhu a jeho pádu ze střechy dojde ke zranění jiné osoby. V obdobných případech je ovšem nutné individuálně

---

¹⁵¹ Rozhodnutí vojenského obvodového soudu ze dne 2. 6. 1961, sp. zn. 3 T 71/62 (ASPI)

¹⁵² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 5. 7. 1983, sp. zn. 11 Tz 25/83 (ASPI)

¹⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. 5 Tdo 1173/2004 (ASPI)

¹⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 09. 2010, sp. zn. 4 Tdo 965/2010 (ASPI)

¹⁵⁵ Rozsudek okresního soudu v Sokolově ze dne 8. 10. 1976, sp. zn. 4 T 338/72 (ASPI)

¹⁵⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 16. 8. 1977, sp. zn. 3 Tz 17/77 (ASPI)

hodnotit místní a časové podmínky a také chování pachatele před činem, zejména to, zda byla zajištěna pravidelná kontrola a údržba nemovitosti.¹⁵⁷

Za hrubé porušení zákonů o bezpečnosti dopravy je považováno dle Nejvyššího soudu i to, kdy obviněný řídil osobní automobil v rychlosti 66 km/hod v prostředním jízdním pruhu, ze kterého následně přešel do pravého jízdního pruhu, projel tak křižovatkou, kde před přechodem pro chodce s vozidlem nezastavil, neumožnil tak dvěma chodcům bezpečně přejít vozovku. Neučinil tak ani přesto, že v jeho směru jízdy v levém jízdním pruhu jiný řidič s osobním vozidlem před přechodem zastavil, v čemž je právě spatřováno ono hrubé porušení.¹⁵⁸

Za zajímavé považuji zmínit také to, že podle judikatury Nejvyššího soudu se neuplatní naplnění znaku kvalifikované skutkové podstaty usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 2 TrZ v případech, kdy je jednou z příčin usmrcení poškozeného jeho spoluzavinění při dopravní nehodě. Ovšem míra spoluzavinění musí být významná, v případě kdy míra spoluzavinění není kauzálního významu, lze spoluzavinění zohlednit pouze při rozhodování o druhu a výši trestu.¹⁵⁹

---

¹⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 9. 2012, sp. zn. 4 Tdo 896/2012-39 (ASPI)

¹⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 7 Tdo 1356/2013 (ASPI)

¹⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 6. 2016, sp. zn. 6 Tdo 687/2016 (ASPI)

6. Komparace se zahraniční právní úpravou

6.1. Komparace se slovenskou právní úpravou

Z historického hlediska je slovenská právní úprava vždy úzce spjata s českou právní úpravou a jinak tomu není ani u zavinění, resp. trestního práva jako celku. Současný primární kodex trestního práva hmotného lze najít v zákonu č. 300/2005 Z.z., který nahradil předchozí trestní zákon z roku 1961, platný i na našem území, a nabyl účinnosti dne 1. 1. 2006. Oproti starému zákonu však neprodělal nový zákon až tolik změn jako například náš zákon. K několika změnám ale došlo, například k tomu, že trestné činy proti životu a zdraví byly přesunuty do hlavy prvního zákona č. 300/2005 Z. z. Podstatnou změnou oproti naší právní úpravě je stanovení trestní odpovědnosti na pouhých čtrnáct let. Pokud jde o možnost spáchat trestné činy z nedbalosti u právnických osob, je na Slovensku poměrně nová právní úprava trestní odpovědnosti právnických osob, ovšem oproti české právní úpravě došlo k nabytí účinnosti samostatného zákona o trestní odpovědnosti právnických osob až od roku 2016.

Pokud jde o právní úpravu zavinění, je slovenská právní úprava shodná s tou naší, resp. takřka totožná s předchozí právní úpravou. Slovenská úprava tak upravuje zavinění ve dvou formách, a to ve formě úmyslu a nedbalosti, ať už jde o vědomou nebo nevědomou nedbalost. Rozdílem je právní úprava hrubé nedbalosti, kterou slovenská právní úprava výslovně neupravuje.¹⁶⁰

Pokud jde o konkrétní trestné činy proti životu a zdraví spáchané nedbalostí, je slovenská právní úprava velmi podobné té naší. Výjimku lze nalézt v kvalifikovaných podstatách trestných činů, kde se vyskytuje pojem „závažnější způsob konání“, který však lze srovnat s naším pojmem „porušení důležité povinnosti“. Dalším pojmem odlišným od českého zákoníku je pojem „chráněná osoba“, kdy v případě, že se pachatel dopustí trestného činu na této osobě, hrozí mu vyšší trestní sazba. Jedná se například o děti, těhotné ženy či osoby vysokého věku.¹⁶¹ Naše právní úprava stanovuje judikatorně konkrétně dobu šesti týdnů, aby se jednalo o těžkou újmu na zdraví, zatímco slovenská právní úprava tento požadavek výslovně v ustanovení § 123 odst. 4 zákona č. 300/2005 Z.z., *trestný zákon*, neobsahuje. Na rozdíl od toho slovenská právní úprava navíc rozlišuje pojmy „ublížení na zdraví“ a „újma na zdraví“, kdy újmou na zdraví je myšlena jakákoliv újma na zdraví.

---

¹⁶⁰ ČENTĚŠ, J. *Trestný poriadok: veľký komentár*. 3. aktualizované vydanie. Bratislava: EuroKódex, 2017, s. 30.

¹⁶¹ Např. § 157 odst. 2, 300/2005 Z.z., *trestný zákon*

Trestní zákon navíc obsahuje některé trestné činy, které je možné spáchat z nedbalosti, které ovšem česká právní úprava výslovně nezná – jde např. o poškození zdraví osobou zdravotního pracovníka, který nemá zdravotní způsobilost podle § 162 tohoto zákona. Dále jde o trestný čin nálezky lidské imunodeficiencie dle ustanovení § 166 trestného zákona, který český trestní zákoník nezná, anebo také trestný čin ohrožování zdraví léky, léčivými a zdravotnickými pomůckami dle § 170 tohoto zákona. Pokud jde tedy o obsahová hlediska, je slovenská právní úprava takřka totožná s tou českou, určité rozdíly lze najít např. ve výčtu trestných činů, které lze nedbalostním jednáním spáchat.

6.2. Komparace s německou právní úpravou

Stejně jako slovenská právní úprava, i německá právní úprava trestá pachatele již věkové hranice čtrnácti let. Česká právní úprava je charakteristická tím, že se německým právem často inspiruje a podobně je tomu i v právu trestním. Německé trestní právo z hlediska zavinění obsahuje také klasickou bipartici, tedy dělení na úmysl a nedbalost, kdy hranici mezi těmito druhy zavinění tvoří volní složka. I zde existuje úmysl přímý a nepřímý, ovšem je zde možnost setkat se na rozdíl od české právní úpravy s tzv. obmyslem, který je určitým vyšším stupněm přímého úmyslu. Konkrétně obmysl znamená vůle pachatele, aby byl spáchán konkrétní následek, který je předvídan danou skutkovou podstatou. Trestněprávní nauka v Německu vychází z teorie Franka, který typicky úmysl dělil na přímý a nepřímý, kdy je tento úmysl charakterizován složkou volní, a to buď ve formě srozumění, nebo vědění. Podobnost je tak velmi patrná s pojetím českého chápání úmyslu, lze proto spatřovat, že se (nejen) současné české trestní právo inspirovalo úpravou německou. Při určování hranice mezi úmyslem a nedbalostí je v Německu využíváno volní kritérium jako připouštění výsledků a počítání s nimi, vyvarování výsledku, srozumění, svolení k výsledku apod.¹⁶²

Pokud jde o nedbalost, je na ní nahlíženo a je posuzována stejně jako v českém trestním právu, je např. stanoven požadavek toho, že je nedbalost trestná pouze tam, kde to daný trestný čin ve zvláštní části trestního zákoníku vyžaduje. Ohledně vědomé nedbalosti v německé právní úpravě platí, že pachatel se daného výsledku může sám vyvarovat, anebo doufat, že tento následek v daném případě nenastane. Pro nevědomou nedbalost je

---

¹⁶² SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. *Systém českého trestního práva: Základy trestní odpovědnosti*. Vyd. 1. Praha: Novatrix, 2009, s. 291.

v německém právu typická tzv. citová teorie, podle které dochází u pachatele k zeslabení citu nebo zájmu, aby nedošlo k porušení právní normy.¹⁶³

6.3. Komparace s britskou právní úpravou

Jako poslední stát pro porovnání nedbalosti poslouží Velká Británie, a to především z důvodu, že kořeny právního systému nevycházejí z kontinentálního systému, nemá tedy základ v římském právu, ale z angloamerického práva, protože je celá podstata právního řádu postavena na určitých odlišných aspektech, proto je zajímavé porovnat nedbalost tam, kde je právní základ poněkud odlišný od našeho. Základním dělením zavinění v britském právu chápeme v praxi za prvé jako úmysl (intention) – úmysl je vyžadován pouze u závažnějších trestných činů, u kterých je přímo stanoveno, že je potřeba úmysl, většinou vyjádřeno slovy „s úmyslem“, což z hlediska českého práva lze chápat jako čistě úmysl přímý, ovšem v britském právu se tento úmysl dělí ještě na další čtyři druhy úmyslu. Za druhé chápeme zavinění jako tzv. bezohlednost (ruthlessness), která je typická pro situaci, kdy pachatel ví, že následek, který je trestněprávně relevantní, nastane, resp. je pravděpodobné, že nastane.¹⁶⁴

Poslední třetí možností zavinění je nedbalost. To, co chápeme z hlediska českého trestního práva nedbalostí, je v britském právu tzv. negligence neboli nedbalost, kdy není vyžadován úmysl, ale jelikož angloamerický systém nestojí na právních předpisech, ale především na precedencích soudů, je výklad této nedbalosti především v rukách soudu, který rozhoduje v konkrétních případech o tom, zdali dané jednání bylo spácháno nedbalostí.¹⁶⁵ Stejně jako česká úprava, i britská stojí na míře opatrnosti, která se skládá také z objektivního a subjektivního hlediska. Na pachatele je tak vyvíjena povinnost, aby nejen dodržel nezbytnou míru opatrnosti z hlediska rozumně uvažujícího člověka, ale také vzhledem k jeho poměrům, jeho inteligenci, jeho schopnostem apod. Dalším, co lze považovat víceméně za totožné je to, že i v anglickém trestním právu nalezneme obdobu naší hrubé nedbalosti tzv. gross negligence.

Ačkoliv z hlediska praxe jsou rozeznávány tyto tři formy zavinění, britská teorie zná ještě čtvrtou formu zavinění, a to knowledge, tedy takové zavinění, u kterého se

---

¹⁶³ KRATOCHVÍL, V., „Smíří“ se české soudy s novým ustanovením § 15 odst. 2 trestního zákoníku?. In *Dny práva-2009- Days of law* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2009 [cit. 28.02.2014] Dostupné z http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/novy_trest/Kratochvil_Vladimir%20_10_70_.pdf

¹⁶⁴ ASHWORTH, Andrew a Jeremy HORDER. *Principles of criminal law*. Seventh edition. Oxford: Nakladatelství Oxford University Press. 2013. s. 180 a násl.

¹⁶⁵ ŠPICAR, P. *Zavinění jako neodmyslitelná součást trestného činu?*. Trestněprávní revue 5/2007, s. 121.

požaduje, aby pachatel znal určité okolnosti, které jsou relevantní pro dané trestněprávní jednání.

7. Úvahy de lege ferenda

K úvahám de lege ferenda mě jako první napadá zejména problematika týkající se ukládání trestů u trestných činů spáchaných z nedbalosti. Z judikatury, kterou jsem během zpracování diplomové práce načetla, mohu obecně říci, že nejčastěji u nedbalostních trestných činů dochází k ukládání trestu odnětí svobody a zákazu činnosti, kdy nepodmíněný trest odnětí svobody velmi často bývá podmíněně odložen na zkušební dobu. V nynějším trestním zákoníku je u nedbalostních trestných činů vymezeno ukládání trestů bez ohledu na to, zda se pachatel trestného činu dopustil z nedbalosti vědomé či nevědomé. Já jsem toho názoru, že by ukládané tresty měly být rozlišeny dle toho, zda pachatel spáchal trestný čin z nedbalosti vědomé nebo naopak nevědomé. Jak již bylo v práci výše zmíněno, rozdíl je v tom, že u vědomé nedbalosti pachatel o porušení či ohrožení věděl, avšak spoléhal na to, že se tak nestane, kdežto u nevědomé nedbalosti o tomto nevěděl. Osobně tedy považuji formu zavinění v podobě nedbalosti nevědomé za méně závažnou. Nejprve jsem uvažovala nad tím, že by do budoucna mělo být popřemýšleno o tom, zda by nebylo vhodné do trestního zákoníku zakotvit odlišné trestní sazby u jednotlivých forem nedbalosti, kdy u nedbalosti nevědomé by trestní sazby byly nižší. Ovšem si sama nejsem jistá, zda by toto rázné zakotvení bylo opravdu spravedlivé ve všech případech, protože přece jen je nutno na každý případ nahlížet individuálně a vzít v úvahu všechny okolnosti. Ale minimálně bych tedy byla pro takové řešení, aby se nedbalostní činy v dopravě neřešily pouze podmíněným trestem odnětí svobody, jak tomu ve většině případů bývá. Jelikož v některých případech se jedná bezpochyby o nedbalost vědomou a dokonce bych řekla, že v některých případech můžeme spatřovat až bezohlednost, považuji za nedostačující v takových případech uložit podmíněný trest odnětí svobody, protože tento trest pachatel v podstatě nijak nepocítí. Minimálně může pachatel pocítit trest zákazu činnosti. Ovšem v závažných bezohledných případech bych se nebála přiklonit i k trestu odnětí svobody, aby si (snad) pachatel svoje bezohledné chování plně uvědomil.

Závěr

Na samém začátku mé práce jsem se zabývala jednotlivými skutkovými podstaty trestných činů pro poskytnutí nejprve obecného přehledu, než jsem se začala věnovat konkrétním trestným činům proti životu a zdraví. Tato tzv. obecná kapitola podává přehled o tom, co to vůbec je trestný čin. Jak už výše naznačuji, hlavním jádrem mé diplomové práce jsou právě jednotlivé trestné činy proti životu a zdraví spáchané nedbalostním zaviněním, především jejich podrobný popis, vymezení rozdílů mezi jednotlivými trestnými činy a uvedení příkladů, kdy jsem se zaměřila především na tyto trestné činy, které byly spáchány na úseku dopravy a v oboru zdravotnictví. Další velká část mé práce je věnována právě pojmu nedbalost, kdy jsem se snažila formu zavinění v podobě nedbalosti vědomí i nevědomé podrobně a zároveň srozumitelně vysvětlit a také určitým způsobem srovnat s druhou možnou formou zavinění, tj. úmyslem. V jedné kapitole jsem se částečně věnovala nedbalosti i ve světle jejího historického pojetí.

Jednou z dalších poměrně rozsáhlejších kapitol je kapitola, ve které jsem se zaměřila na judikaturu. V souvislosti se psaním této diplomové práce jsem si vyhledala a přečetla několik judikátů, které vždy různým způsobem souvisely s trestnými činy proti životu a zdraví spáchanými z nedbalosti a ty z nich, které mě nejvíce zaujaly, jsem ve své práci uvedla a popsala. U každého z uvedených příkladů jsem vždy nastínila hlavní jádro věci, původní rozhodnutí soudu, konkrétní problematiku, která byla v těchto rozhodnutích dle odvolatelů či dovolatelů spatřována a následně vypořádání se s danými argumenty a konečné rozhodnutí soudu.

Obsahem mé diplomové práce je také srovnání právní úpravy těchto trestných činů se zahraničím, konkrétně jsem si vybrala nám, řekla bych, nejbližší Slovensko a poté také Německo a Velkou Británii. A v poslední kapitole jsem napsala svůj názor na problematiku těchto nedbalostních trestných činů z pohledu de lege ferenda.

Resumé

As the title of the work suggests this work deals with the crimes against life and health caused by negligence. The begin of the work deals with crimes against life and health and facts of the crimes general. Big part of the work is devoted to description of forms of culpability, especially description in the form of negligence. The negligence is also described from hisotrical perspective. I would say the biggest part of this work is focused on analysis of crimes against health and life caused by negligence and description of each paragraphs. Content of the work is also comparation with countries, specifically with Slovakia, Germany and Great Britain. To the work is subsumed several adjudications and analysis of adjudications.

Seznam použité literatury

Odborná literatura a odborné články

ASHWORTH, Andrew a Jeremy HORDER. *Principles of criminal law*. Seventh edition. Oxford: Nakladatelství Oxford University Press. 2013. ISBN 01-996-7268-7.

CÍSAŘOVÁ D., SOVOVÁ O. a kol., *Trestní právo a zdravotnictví*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Orac, 2000. Studijní texty (Orac). ISBN 80-86199-75-4.

ČENTÉŠ, J. *Trestný poriadok: veľký komentár*. 3. aktualizované vydanie. Bratislava: EuroKódex, 2017. ISBN 978-80-8155-070-6.

DRAŠTÍK A., FREMR R., DURDÍK T. RŮŽIČKA M., SOTOLÁŘ A. aj., *Trestní zákoník, Komentář*. Wolter Kluwer (ČR), Praha, 2015 (právní program ASPI). ISBN 978-80-7478-790-4.

FRYŠTÁK M., PROVAZNÍK J., SEDLÁČKOVÁ J., ŽATECKÁ E. *Trestní právo hmotné zvláštní část*. KEY Publishing s.r.o., Ostrava, 2015. ISBN 978-80-7418-225-9.

GERLOCH A., *Teorie práva*. 7. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, ISBN 978-80-7380-652-1.

GRIVNA T., *Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné a zvláštní části*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, ISBN 978-80-7357-509-0.

HERCZEG, J. *Zavinění a omyl v novém trestním kodexu*. Bulletin advokacie. 2009, roč. 2009, č. 10. ISSN 1210-6348.

CHMELÍK, Jan. *Dopravní nehody*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-211-0.

CHMELÍK J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. Praha: Linde Praha, 2009. ISBN 978-80-7201-785-0.

CHMELÍK J.; NOVOTNÝ F.; STOČESOVÁ S. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-583-8.

JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3.

JELÍNEK J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vyd. Praha: Leges, 2017, ISBN 978-80-7502-230-1.

KALLAB, J. *Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské*. Praha: Mellantrich, 1935.

KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2.

KRATOCHVÍL, V. „Smíří“ se české soudy s novým ustanovením § 15 odst. 2 trestního zákoníku?. In *Dny práva-2009- Days of law* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2009

- [cit. 28.02.2014] Dostupné z
http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/novy_trest/Kratochvil_Vladimir%20__1070_.pdf
- KRUPKA, V. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. Praha: Armex, 2012. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-87451-14-4.
- MALÝ, K. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. přeprac. vyd. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-808-7212-394.
- MIRIČKA, A. *Trestní právo hmotné, část obecná i zvláštní*. Praha: Všehrad, 1934.
- MIRIČKA, August. *O formách trestné viny a jich úpravě zákonně*. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1902.
- NOVOTNÝ F. a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4.
- PORADA V. a kol. *Silniční dopravní nehoda v teorii a praxi*. Praha: Linde, 2000. Vysokoškolská právnická učebnice. ISBN 80-7201-212-6.
- PRÁŠKOVÁ H. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-456-8.
- SCHELLE, K. SCHELLEOVÁ, I., VOJÁČEK, L. *Proměny státu a práva v druhé polovině 19. století: vybrané problémy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-91-0.
- SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. *Základy trestní odpovědnosti, podstatně přepracované a doplněné vydání*. Praha: Orac s. r. o., 2003. ISBN 80-86199-74-6.
- SOLNAŘ, V.; FENYK, J.; CÍSAŘOVÁ, D. *Systém českého trestního práva: Základy trestní odpovědnosti*. Vyd. 1. Praha: Novatrix, 2009. ISBN 978-802-5440-339.
- STOČESOVÁ, S. *Omyl v českém a zahraničním trestním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-418-3.
- STOČESOVÁ, S. *Reforma trestního práva po prvním roce účinnosti nového trestního zákoníku*. Plzeň.: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-360-5.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7.
- ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.
- ŠPICAR, P. *Zavinění jako neodmyslitelná součást trestného činu?*. Trestněprávní revue 5/2007. ISSN 1213-5313.

VOJÁČEK, L. *Trestní právo v českých zemích za absolutismu*. In Československé trestní právo v proměnách Věků (Sborník příspěvků). 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, ISBN 978-80-210-5086-0.

Právní předpisy

Nařízení vlády č. 453/2009 Sb.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 96/2001 Sb.m.s. o přijetí Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny: Úmluva o lidských právech a biomedicíně

Usnesení č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 7. 1. 2010, sp. zn. III. ÚS 722/09

Nález Ústavního soudu ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. III. ÚS 2065/15

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3159/15

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 6. 2016, sp. zn. 6 Tdo 687/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 7 Tdo 1356/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 5 Tdo 721/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 9. 2012, sp. zn. 4 Tdo 896/2012-39

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 3 Tdo 1190/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 11. 2014, sp. zn. 7 Tdo 1249/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. 6 Tdo 276/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 11. 2010, sp. zn. 3 Tdo 777/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 4 Tdo 436/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 4. 2014, sp. zn. 8 Tdo 440/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. 5 Tdo 1173/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 09. 2010, sp. zn. 4 Tdo 965/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 3. 2011, sp. zn. 6 Tdo 143/2011

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 1. 2003, sp. zn. 4 Tz 57/2002

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 5. 7. 1983, sp. zn. 11 Tz 25/83
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 16. 8. 1977, sp. zn. 3 Tz 17/77
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27. 4. 1972, sp. zn. 2 Tzf 1/72
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 1963, sp. zn. 1 Tz 36/63
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 1963, sp. zn. 1 Tz 36/63
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze Sb. rozh. tr. č. 20/1992
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze Sb. rozh. tr. č. 6/1988
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze Sb. rozh. tr. č. 13/1972
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze Sb. rozh. tr. č. 38/1975
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 9. 1997, sp. zn. 2 Tzn 72/97
Rozsudek okresního soudu v Sokolově ze dne 8. 10. 1976, sp. zn. 4 T 338/72
Rozhodnutí vojenského obvodového soudu ze dne 2. 6. 1961, sp. zn. 3 T 71/62